

**TURUN
YLIOPISTO**

Opettajien kokemuksia kaksivuotisen esiopetuskokeilun toteuttamisesta

Opetussuunnitelman haasteet, tärkeimmät tavoitteet ja sak- resurssit

Kasvatustiede (varhaiskasvatus)

Pro gradu -tutkielma

Laatijat:

Ella Haarala

Helmi Aalto

3.5.2023

Rauma

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede (varhaiskasvatus)

Tekijät: Ella Haarala & Helmi Aalto

Otsikko: Opettajien kokemuksia kaksivuotisen esiopetuskokeilun toteuttamisesta:
Opetussuunnitelman haasteet, tärkeimmät tavoitteet ja sak- resurssit

Ohjaaja: Yliopistonlehtori Tarja-Riitta Hurme

Sivumäärä: 68 sivua

Päivämäärä: 3.5.2023

Tiivistelmä

Tutkielmamme tavoitteena on selvittää kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajien kokemuksia kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman perusteista. Tarkastelumme kohteena on opetussuunnitelman haasteet, tärkeimmät tavoitteet sekä sak-resurssit. Tutkimuksen tarkoituksena on saada uutta tietoa kaksivuotisesta esiopetuskokeilusta, sillä kokeilua on toteutettu vasta puolitoista vuotta. Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että viisivuotiaiden neuvolassa tehtävissä testeissä selviää, että varhaisella varhaiskasvatuksen aloittamisella on myönteinen vaikutus lasten taidolliselle kehitykselle. Aiempien tutkimusten perusteella leikki nousee tärkeäksi toimintatavaksi kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa.

Tutkimuksemme toteutettiin kvalitatiivisena puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Lähetimme haastattelupyynnöt satunnaisotannalla valituille kokeilupäiväkotien johtajille. Tutkimus koostui yhdeksästä kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajan haastattelusta. Haastateltavat opettajat työskentelivät eri puolilla Suomea ja he osallistuivat haastatteluun omalla suostumuksellaan. Kaikki haastattelut toteutettiin etäyhteydellä Zoom-palvelimessa. Aineistomme analysoitiin Nvivo-ohjelmalla.

Tutkimuksemme tulokset osoittivat, että opettajat kokivat opetussuunnitelman haasteiksi resurssit, oppilashuollon sekä työmäärän kasvamisen. Tuloksiemme mukaan opettajat nimesivät opetussuunnitelman tärkeimmiksi tavoitteiksi leikin merkityksen, matemaattisten taitojen kehittämisen sekä aikaisemman varhaiskasvatukseen osallistumisen. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajat käyttivät eniten sak-resurssia lasten esiopetussuunnitelmiin, arviointeihin sekä toiminnan suunnitteluun. Tuloksemme antoivat samansuuntaisia johtopäätöksiä kuin kaksivuotisen esiopetuskokeilusta tehty väliraportti.

Avainsanat: kaksivuotinen esiopetuskokeilu, opetussuunnitelma, opettajuus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	6
2	Opettajuus	8
2.1	Opettajuuden haasteet	10
2.2	Päiväkodin johtaja varhaiskasvatuksen opettajuuden tukena	12
3	Kaksivuotinen esiopetuskokeilu	14
3.1	Miten kaksivuotinen esiopetus sai alkunsa?	15
3.2	Opettajana kaksivuotisessa esiopetuksessa	17
3.2.1	Suunnittelu-, arviointi- ja kehittämissaika	19
3.3	Pätevyys ja henkilöstömäärät kaksivuotisessa esiopetus kokeilussa	20
4	Opetussuunnitelma	22
4.1	Varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman muutoksia	23
4.2	Opettajan haasteita opetussuunnitelmasta	24
5	Tutkimusmenetelmä	26
5.1	Kvalitatiivinen tutkimus	27
5.2	Haastattelu	29
5.3	Osallistujat ja haastattelun toteuttaminen	30
5.4	Aineiston analyysimenetelmät	31
6	Tulokset	40
6.1	Opettajien haasteita kaksivuotisen esiopetussuunnitelman perusteiden viemisestä käytäntöön	40
6.2	Opetussuunnitelman tärkeimmät tavoitteet kaksivuotisen esiopetuksen suunnitelman perusteista	44
6.3	Sak-resurssien käyttö eri koulutustaustaisilla	48
7	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	51
8	Pohdinta	53
8.1	Opetussuunnitelman haasteet	53
8.2	Opetussuunnitelman tärkeimmät tavoitteet	56

8.3	Sak-resurssien toteuttaminen	58
8.4	Jatkotutkimusaiheita	59
9	Lähteet	60
LIITTEET		68
	Liite 1. Haastattelukysymykset	68

KUVIOT

Kuvio 1. Opettajuuskolmio

9

TAULUKOT

Taulukko 1. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun henkilöstön haasteita kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelmasta.	33
Taulukko 2. Kaksivuotisen esiopetuksen opettajien tärkeimpiä tavoitteita kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelmasta.	36
Taulukko 3. Esiopetuksen opettajien käyttämät sak-resurssit.	38
Taulukko 4. Haasteiden ilmeneminen esiopetuksen opettajien koulutustaustan perusteella kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman perusteista.	40
Taulukko 5. Haasteiden ilmenemisen lukumäärä työkokemuksen perusteella.	41
Taulukko 6. Esiopetuksen opettajien käyttämät sak-resurssit koulutustaustan perusteella.	48

1 Johdanto

Nykypäivänä lapset ja nuoret eivät välttämättä osaa peruskoulun jälkeen lukea tai kirjoittaa. Vuoden 2018 PISA-tutkimuksen tuloksista selviää, että 14 prosentilla suomalaisista nuorista on riittämätön lukutaito arkisista tilanteista selviämiseen. (Opetushallitus, 2021.) Kaksivuotisen esiopetuksen tarkoituksena on, että aikaisemmin aloitettu oppivelvollisuus tukee lapsen oppimista ja siten lisää tasa-arvoa sekä poistaa eriarvoisuutta. (Kosonen, 2021.) Tasa-arvon edistämällä sekä eriarvoisuuden poistamisella on vahva yhteys syrjäytymisen ehkäisyyn. (Neitola & Laine, 2002.) Viisivuotiaiden neuvolassa tehtävissä testeissä selviää, että varhaisella varhaiskasvatuksen aloittamisella on myönteinen vaikutus lasten taidolliselle kehitykselle. Kaksivuotinen esiopetuskokeilu otettiin kokeiluun, koska Suomessa varhaiskasvatuksen aloittamisikä on selkeästi myöhempi kuin muissa Pohjoismaissa. (Kosonen, 2021; OECD, 2012.)

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa tarkoituksena on kehittää esiopetuksen laatua sekä sen vaikuttavuutta. Sitä kehitetään erilaisista näkökulmista, esimerkiksi varhaiskasvatuksen sekä esi- ja alkuopetuksen jatkumona. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021.) Kaksivuotisen esiopetuskokeilun arviointi perustuu opetuksen suunnittelun ja toteutuksen kehittämiseen sekä tuetaan jokaisen lapsen hyvinvointia, kasvua ja kehitystä. Arviointi muodostuu dokumenteista, havainnoista, arvioista sekä palautteesta, johon osallistuu lapsien huoltajat sekä lapset. (Opetushallitus, 2021.)

Tämän tutkimuksen merkittävyyttä sekä ajankohtaisuutta tukee kaksivuotisen esiopetuskokeilun uutuusarvo sekä Holopan ym. (2019) selvitys siitä, että maksuttoman esiopetusajan pidentäminen lisäisi yhdenvertaisuutta. Sen avulla yhä useammalla lapsella olisi mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen. (Holoppa ym., 2019.) Lisäksi kaksivuotisen esiopetuskokeilun tutkimusta tukee kaksivuotisen esiopetuskokeilun väliraportin tulokset. Siinä kerrotaan että, viisivuotiaille on havaittu merkittäviä eroja sosioemotionaalisissa taidoissa sekä akateemisissa perustaidoissa. (Sarvimäki ym., 2023).

Opettajana toimimisen ydintehtävänä on tulkita valtakunnallisia- sekä paikallisia opetussuunnitelmia (Luukkainen, 2004). Husun (2006) mukaan opetuksessa ei ole kuitenkaan kyse vain opetussuunnitelman toteuttamisesta. Siihen kuuluu myös toimintakulttuurin rakentaminen sekä sen ylläpitäminen. (Husu, 2006.) Varhaiskasvatuksen opettajalla on suuri

merkitys opetussuunnitelman perusteiden ymmärtämisessä sekä käyttöteorian hahmottamisessa. Opettajien korkeakoulutasoisen koulutuksen pohjalta voidaan taata, että opetussuunnitelmat eivät jää vain paperille ja käytäntöjä voidaan muokata lapsille suunnatuksi. Opetussuunnitelman toteuttamisen haasteiksi koettiin esiopetustehtävien eriyttäminen lapsen taitotasoa vastaavaksi. (Korkeakoski & Siekkinen, 2010.)

Varhaiskasvatuksen opettajat kokivat opettajuuden haasteina erilaiset varhaiskasvatusta koskevat lait, ohjaavat dokumentit sekä pedagogiset periaatteet. Lisäksi haasteiksi nimettiin keskustelun puute, johtajuus sekä ammatillisen itsekäsityksen taidot. (Ukkonen-Mikkola & Fonsén, 2018.) Opettajuuden haasteiksi nähdään lisäksi suurien kokonaisuuksien suunnittelu sekä niiden hallinta. Lapsilähtöisyyden korostaminen koettiin haasteena, kun opettajalla on suuri ryhmä hallittavanaan. (Virtanen, 2013.) Opettajat kokivat myös kasvun ja oppimisen tuen viemisen käytäntöön haasteelliseksi. (Holappa ym. 2019.)

Varhaiskasvatuksen opettajalla on kokonaisvastuu toiminnan suunnittelusta, -arvioinnista sekä kehittämisestä. Suunnittelu, -arviointi ja kehittämisäika eli sak-työaika on lapsiryhmän ulkopuolella tapahtuvaa pedagogista toimintaa. (Opetushallitus, 2022.) Sak-työajan kannattavuutta on perusteltu sillä, että varhaiskasvatuksen opettajan työtehtävät ovat lisääntyneet varhaiskasvatuslain velvoitteiden myötä. (Kuntatyöntajat, 2018; Varhaiskasvatuslaki.) Heikan ym. (2022) tutkimuksen tuloksista selviää, että sak-työtuntien jakautumien eri opetussuunnitelman alueiden kesken riippuu siitä, miten hyvin sak-työtunnit toteutetaan käytännössä.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia kokemuksia kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajilla on kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman perusteista. Tutkimukseen osallistui yhdeksän varhaiskasvatuksen opettajaa, jotka työskentelevät tai ovat työskennelleet kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa. Tutkimuksemme toteutetaan puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Tutkimuksen tuloksien pohjalta saadaan kuva siitä, millaisena opettajat ovat kokeneet kaksivuotisen esiopetuskokeilun suunnitelman perusteet. Keskitymme tutkimuksessamme esiopetussuunnitelman tärkeimpien tavoitteiden, haasteiden sekä sak-resurssien tarkasteluun.

2 Opettajuus

Opettajuuden ydintehtävänä on luoda lapselle turvallinen oppimisympäristö sekä kehittää lasten sosiaalisia sekä akateemisia taitoja. Lähivuosina opettajuus on muuttunut yhä monimuotoisemmaksi. (Husu, 2006.) Opettajan työnkuva voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen. Ne ovat opettajan ammatti, opettajuus sekä opettaminen. Opettajan ammattiin kuuluu kolme keskeistä tekijää. Ne ovat autonomia, eettisyys sekä asiantuntijuus. (Luukkainen, 2004.) Opettajuuteen ja sen toteuttamiseen liittyy Patrikaisen (1997) mukaan monia erilaisia seikkoja. Opettajat toimivat esimerkiksi opetuksen suorittajina, tiedon siirtäjinä sekä oppimisen- sekä kasvamisen saattajina. (Patrikainen, 1997.)

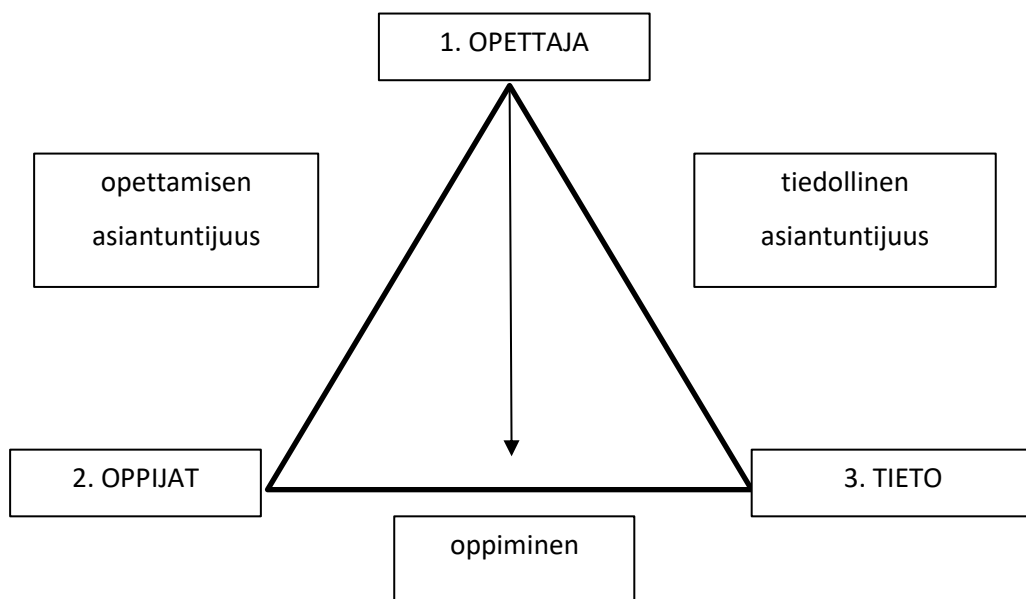
Pietiläisen (2008) mukaan yksilön kyvyt sekä valmiudet ovat avainasemassa opettajan ammatissa. Opetettavan aihealueiden tuntemus on liitännäinen opettajan pätevyyteen. (Pietiläinen, 2008.) Moniammatillinen yhteistyö sekä verkostotyö muiden ammattiryhmien kanssa kuuluu opettajan työhön. Opettajan professionaaliosassa kasvussa on erityisen merkityksellistä havaita erilaisten tunteiden merkitys, koska ne ovat tärkeitä järjestelmässä toiminnassa. (Virtanen, 2013.)

Luukkainen (2004) korostaa, että opettajan työhön kuuluu sekä vapauksia että valtaa. Opettajan tehtävänä on tulkita valtakunnallisia- sekä paikallisia opetussuunnitelmia. Tulkinta tapahtuu kuitenkin opettajan omien henkilökohtaisten näkemystensä kautta. Lisäksi opettajan tulee osata tunnistaa oma valta-asemansa eettisestä näkökulmasta. (Luukkainen, 2004.) Opettajan muutosvalmiudet muodostavat hänen ammatilliset sekä persoonalliset piirteensä. Ammattitaitoisuuden kannalta on tärkeää, että opettaja pystyisi sisällyttämään omaa persoonaansa liittyviä asioita käytännöntasolle. Opettajan ammatillinen kehitys edellyttää sitä, että opettaja pystyy tunnistamaan omia persoonaan sekä arvoihin liittyviä asioita ja integroimaan ne suhteessa omaan ammattitaitoonsa. (Norrena, 2013.)

Pakkasen (2008) tutkimusartikkelissa on luotu opettajuuskolmio (Kuvio 1.). Siihen kuuluu opettajat, oppijat sekä tieto. Tiedolliseksi asiantuntijuudeksi voidaan kutsua opettajan sekä tiedon välistä suhdetta. Oppijan sekä opettajan välistä suhdetta kutsutaan kolmiossa opettamisen asiantuntijuudeksi. Tiedon sekä oppijan välisessä suhteessa voidaan puhua oppijan tiedoista ja taidoista sekä oppimisesta. Opettajuuskolmiolla voidaan tuoda esille yksi itsestään

selvä asia. Opettajuutta ei voi olla ilman opettajaa, tietoa tai taitoa eikä myöskään ilman oppijoita. (Kuvio 1. Pakkanen, 2008.)

Kuvio 1. Opettajuskolmio

Varhaiskasvatuksessa sekä esiopetuksessa opettajan tehtävä on toteuttaa varhaiskasvatusta, joka tukee lapsen kasvua, kehitystä sekä osaamista. Varhaiskasvatuksen- sekä esiopetuksen opettajana työskentely vaatii vahvaa varhaisen kehityksen, kasvatuksen sekä oppimisen tuntemusta. Lisäksi tärkeää on tietämys varhaisen iän pedagogiikasta. (OAJ, 2018.) Niikko (2002) korostaa artikkelissaan, että varhaiskasvatuksen opettajien käsitykset omasta opettajuudestaan heijastuvat kehityksellisiin sekä didaktisiin tehtäviin. Kehityksen tukeminen on yksi varhaiskasvatuksen ydintehtäviä. Didaktisessa tehtävässä korostuu erityisesti suunnittelu, ryhmän muodostaminen sekä tietynlaisen “me-hengen” luominen. Lisäksi didaktisuuteen kuuluu yhteistyö vanhempien kanssa sekä oman toiminnan merkityksellisyys. (Niikko, 2002.)

2.1 Opettajuuden haasteet

Opettajuuden haasteiksi nähdään suurien kokonaisuuksien suunnittelu sekä niiden hallinta. Yksi keskeisimpiä haasteita opettajille on omasta ammattitaidosta sekä psyykkisestä jaksamisesta huolehtiminen. Lapsilähtöisyyden korostaminen koetaan haasteena, jos opettajalla on suuri ryhmä hallittavanaan. Tähän liitännäisenä haasteena nähdään myös perhekeskeinen kohtaaminen. Opettajan ammattiin liitetään vahvasti moniammatillinen yhteistyö sekä verkostoituminen muiden ammattiryhmien kanssa. (Virtanen, 2013.) Haasteeksi on nimetty lisäksi oppilaiden erilaiset sosioekonomiset taustat sekä kulttuurit. Opetuksessa ei ole kyse vain opetussuunnitelman toteuttamisesta vaan siihen kuuluu myös toimintakulttuurin rakentaminen sekä sen ylläpitäminen. (Husu, 2006.)

Cochran-Smith (2021) korostaa artikkelissaan, että erityisesti vastavalmistuneilla opettajilla on kovat odotukset sekä paineet onnistua opetuksessaan ensimmäisinä opetusvuosinaan. Lisäksi haasteeksi on nimetty se, että opettajilla tulisi olla valmius opettaa kaikenikäisissä päiväkodeissa. (Cochran-Smith, 2021.) Innovatiivisuuteen liittyvät haasteet, kuten eheiden kokonaisuuksien suunnittelu sekä hallinta ja luovuus ovat vahvasti läsnä opettajan ammatissa. (Virtanen, 2013.)

Kankaan ym. (2022) tutkimuksesta selviää, että varhaiskasvatuksen opettajuuden haasteet voidaan jakaa viiteen eri osa-alueeseen. Ne ovat suunnittelu ja kehittäminen, asiantuntijuus ja yhteistyö, arvotus, työn mielekkyys sekä toimintaympäristö. Lisäksi varhaiskasvatuksen opettajan työn haasteita ovat alan naisvaltaisuus, laatuvaatimukset, palkkaus sekä kirjaamisen lisääntyminen. Keskustelua haasteista on käyty myös valtakunnallisella tasolla ja haasteisiin on pyritty löytämään erilaisia ratkaisuja. Ne ovat olleet esimerkiksi kuntakohtaiset palkankorotukset sekä lainsäädännöt. (Kangas ym., 2022.)

Korkalaisen (2009) ja Pihlajan ym. (2010) tutkimuksista selviää, että varhaiskasvatuksen henkilöstön resurssipuutteet näkyvät erityisesti yksilöllisen tuen suunnittelun sekä toteuttamisen ajanpuutteena. Lisäksi Pihlajan ym. (2010) tutkimuksesta selvisi, että varhaiskasvatuksen resurssipuutteet näkyivät esimerkiksi lapsiryhmän rakenteessa suurina ryhmäkokoina. Tällaisissa tilanteissa opettajien oli haastavaa vastata lasten yksilöllisiin tuen tarpeisiin. (Pihlaja ym. 2010.)

Lisäksi Holappa ym. (2019) julkaisussa selviää, että esimerkiksi erilaisten sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoiden, fysioterapeuttien sekä sosiaalityöntekijöiden palveluista on ollut pulaa esiopetuksessa. Julkaisussa selviää, että oppilashuoltoa pidetään tärkeänä osana esiopetuksen tukipalveluja. Tämän vuoksi on tärkeää seurata sen toteuttamista kaksivuotisen esiopetuskokeilun aikana. (Holappa ym., 2019.) Kaksivuotisen esiopetuskokeilun väliraportista selviää myös, että joka kuudes esiopetuksen opettaja on arvioinut oppilashuollon- sekä erityisopettajan palveluiden vastaavan huonosti tai erittäin huonosti lapsiryhmän tarpeita. (Sarvimäki ym., 2023).

Ukkonen-Mikkolan ja Fonsénin (2018) tekemästä tutkimuksesta selviää, että varhaiskasvatuksen opettajat kokivat työnsä haasteina esimerkiksi lait, ohjaavat dokumentit sekä pedagogiset periaatteet. Lisäksi tutkimuksessa nimettiin haasteiksi keskustelun puute, johtajuus sekä ammatillisen itsekäsityksen taidot. (Ukkonen-Mikkola & Fonsén, 2018.) Onnismaan (2010) tutkimuksessa opettajat kertovat, että riittävän pedagogisen ja pätevyden saaneiden opettajien palkkoja ja työolojen parantamista sekä yliopistopohjaisia koulutuspaikkoja tulisi lisätä, jotta päiväkoteihin saataisiin riittävästi osaavaa henkilökuntaa. (Onnismaa, 2010.)

Pedagogiset käytännöt ja ratkaisut jäävät vähiin, kun päteviä opettajia ei ole riittävästi saatavilla päiväkoteihin. Tämä näkyy esimerkiksi työnjakokäytännöissä, jolloin myös opettajien kuormittuminen näkyy selkeämmin. (Karila & Kupila, 2010.) Varhaiskasvatuksen henkilöstön työnkuvan selkeys puuttuu tai on vajanaista, jolloin ei eroteta oman ammattinimikkeelle suunnattuja velvollisuuksia ja vastuita. Myös tiimin sisällä olevat epäselvyydet ja moninaiset tulkinnat aiheuttavat kuormittavuutta varhaiskasvatuksen opettajille. (Onnismaa ym. 2017.)

2.2 Päiväkodin johtaja varhaiskasvatuksen opettajuuden tukena

Päiväkodin johtajalla on vastuu kehittää päiväkodin pedagogiikkaa ja huolehtia siitä, että työyhteisöllä on mahdollisuus kehittää ammatillisuuttaan. Tässä tilanteessa puhutaan pedagogisesta johtajasta. Päiväkodin johtajan tulee työssään toimia pedagogisten oppien sekä ajatusmaailman suuntaisesti ja kehittää jatkuvasti omaa ammatillisuuttaan. (Nivala, 2002.) Päiväkodin johtajalla on suuri rooli uudenlaisten toimintojen käyttöön viemisessä. Tämä edellyttää johtajalta vuorovaikutusta, asioiden hallintaa sekä keskustelua uusista asioista. Johtajan tulee keskustella siitä, mitä uudistukset tarkoittavat varhaiskasvatuksen kasvatus- sekä opetuskäytännöissä. Keskustelua tulee käydä jokaisen ammattiryhmän edustajan kanssa. (Karila, Kosonen & Järvikallas, 2017.)

Fonsenin (2014) väitöskirjan tuloksista selviää, että toimiva pedagoginen johtajuus perustuu kaikkiin pedagogisiin ulottuvuuksiin liittyvä riittävä tuki tai hallinta. Jos organisaatiossa on heikko arvostus pedagogiikkaa kohtaan, se heijastuu selkeästi kuntaorganisaation kontekstiin. Tässä tilanteessa ne eivät tue pedagogisen johtajuuden toteutumista. Pedagogisen johtajuuden priorisointi sekä pedagoginen johtajuus taitona näkyvät johtajan ammatillisuuden arvoulottuvuudessa. (Fonsen, 2014.)

Päiväkodin johtajalla on vastuu tukea henkilöstönsä oppimista sekä hänen tulee vahvistaa henkilöstön valmiuksia kohdata uudenlaisia tehtäviä sekä haasteita. Johtaja tukee ja vahvistaa henkilöstön osaamista antamalla palautetta sekä tukemalla henkilöstöään. Silloin voidaan puhua myös osaamisen johtamisesta. (Their, 1994; Manka, Bordi & Heikkilä-Tammi, 2013; Viitala, 2002.) Juusenahon (2008) mukaan keskeisimpiä asioita pedagogisen johtajan työssä on positiivisesta ja laadukkaasta viestinnästä huolehtiminen sekä henkilöstön itseohjautuvuuden lisääminen. Johtajan on tärkeää kehittää ytimekäs viestintämalli sekä palkita henkilöstöä kiitoksin hyvin tehdystä työstä. Lisäksi tärkeää on tunnustaa muiden osaamista. Pedagoginen johtajuus on myös tietynlaista esimerkillä johtamista. (Juusenaho, 2008.)

Karilan (2001) mukaan päiväkodin johtajan tehtävään kuuluu myös henkilöstön tietoisuuden kehittäminen sekä tukeminen. Lisäksi se on liitännäinen osaamisen johtamiseen. Henkilöstön osaamisen lisääntyessä, lisääntyvät myös erilaiset reflektointitaidot. Lisäksi tietoisuus omaan työhön liittyvistä valinnoista kehittyvät. (Karila, 2001.) Johtajan työtä tukevat myös vuosittain

pidettävät kehityskeskustelut. Niissä sekä johtajalla että henkilöstön jäsenellä on mahdollisuus saada palautetta omasta työnlaadusta. Kehityskeskusteluissa pyritään luottamukselliseen keskusteluun sekä suunnitellaan erilaisia kehittämiskohteita yhteistyössä. (Takala & Keskinen, 2014.)

Päiväkodin johtajan omakohtaiset kokemukset ovat hänen johtamistoimintansa kannalta erityisen tärkeitä. Se toimii kehittymisen perustana. Pyrkimys saada toiset ihmiset sekä itsensä toimimaan yhdessä niin, että kaikki tavoitteet saavutetaan, on yksi johtamisen pääkäsitteistä. Päiväkodin johtajan työ sekä varhaiskasvatuksen opettajan työ ovat täten verrattavissa toisiinsa. Molemmissa tehtävissä päämääränä on toimia yhdessä toisten ihmisten kanssa ja tavoitella yhdessä asetettuja tavoitteita. (Sutinen, 2012.) Lisäksi päiväkodin johtajalla on suuri merkitys siihen, että organisaatio toimii opetussuunnitelman mukaisesti. Johtajalla ei kuitenkaan ole vastuussa opetussuunnitelman jokapäiväisestä toteuttamisesta, mutta hänellä on suuri rooli asiantuntijana sekä yhteistyökanavana koulutusviranomaisten kanssa. (Hämäläinen, 1986.)

3 Kaksivuotinen esiopetuskokeilu

Kaksivuotinen esiopetuskokeilu toteutetaan 2021–2024 vuosina. Kokeilukunnat eivät ole itse voineet hakeutua esiopetuskokeiluun, vaan heidät on valittu mukaan satunnaisotannalla. Kaksivuotisen esiopetukseen osallistuu yhteensä 105 kuntaa ja muutama verrokkikunta. Verrokkikunta ei osallistu kaksivuotisen esiopetuskokeilun toteuttamiseen vaan siihen verrataan kaksivuotisen esiopetuskokeilun tuloksia. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021.) Kaksivuotinen esiopetuskokeilu järjestetään vähintään 1400 tuntia kahtena vuotena, mutta kuitenkin vähintään 700 tuntia vuodessa (Laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta, 7§). Arvioinnilla ja seurannalla selvitetään kaksivuotisen esiopetuskokeilun toteutumista, kokeilun pedagogisia ja toiminnallisia käytänteitä. Lisäksi vertaillaan paikallisia opetussuunnitelmia ja kokeilun opetussuunnitelman perusteita. Perheillä on ollut mahdollisuus valita, osallistuuko lapsi kaksivuotiseen esiopetukseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021.)

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa tarkoituksena on kehittää esiopetuksen laatua sekä vaikuttavuutta. Sitä kehitetään erilaista näkökulmista, esimerkiksi varhaiskasvatuksen sekä esi- ja alkuopetuksen jatkumona. Kokeilun tarkoituksena on myös tutkia huoltajien palveluvalintoja. Yhtenä tärkeimpänä asiana on kerätä tietoa kaksivuotisen esiopetuksen vaikutuksia lasten oppimiseen sekä kehitykseen, sosiaalisiin taitoihin sekä terveen itsetunnon muodostamiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021.)

Kaksivuotisen esiopetuksen suunnitelman perusteet (2021) pohjautuvat esiopetussuunnitelman perusteisiin 2014. Myös kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun tavoitteena on, että opettaja tuntee oppimisen eri vaiheet ja tavoitteet. Suomalaisen varhaiskasvatuksen ominaispiirteet sekä vahvuudet tulee huomioida myös kaksivuotisessa esiopetuksessa. Suurimmaksi painopisteeksi nousee leikki, joka on ollut suomalainen perinne jo pitkään pienten lasten keskuudessa. (Juutinen, 2021). Karvin (2021) tekemän tutkimuksen perusteella oppimisalueista ilmaisun monet muodot osa-alueita käytettiin vähiten viisivuotiaiden lasten keskuudessa. (Juutinen ym, 2021.)

3.1 Miten kaksivuotinen esiopetus sai alkunsa?

Esiopetus on perusopetuslain mukaista toimintaa. 1960-luvulla alettiin kasvatusalalla keskustelemaan esiopetuksesta ja sen yhteydestä tasa-arvoon. Esiopetuksen nähtiin vähentävän kannustinköyhästä oppimisympäristöstä tulleita lasten kehityksen viivästyksiä. Esikoulunimeä kantavia kokeiluesikouluja alkoi kahdessa kaupungissa 1960-luvulla. Peruskoulun uudistuksen yhteydessä keskusteltiin lisäksi virikkeellisestä sekä uudenlaisia kouluvalmiuksia antavasta opetuksesta. Tätä aihetta käsiteltiin usein eri komiteoissa 1970-luvulla. Kuitenkin vasta 1980-luvulla hyväksyttiin kuusivuotiaalle suunnattu opetussuunnitelmaohje. Lisäksi esiopetuksen järjestämisen mahdollisuus lisättiin peruskoululakiin vuonna 1985. Samaan lakiin kuului myös pidennetty oppivelvollisuus, joka piti sisällään kaksivuotisen esiopetuksen mahdollisuuden. (Käppi, 1992.) Subjektiivisen päivähoito-oikeuden sekä kunnan velvollisuus järjestää maksutonta esiopetusta kasvatti esiopetukseen osallistuneiden lasten lukumäärää selkeästi. Maksuttomuutta pidettiin tärkeänä tekijänä esiopetuksessa käymisessä. (Opetusministeriö, 2004.)

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu on osana Oikeus oppia- kehittämisohjelmaa. Sen tarkoituksena on edistää tasa-arvoa sekä positiivista erityiskohtelua varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa sekä perusopetuksessa. Kaksivuotisen esiopetuksen taustalla on tiedot siitä, että aikaisemmin aloitettu oppivelvollisuus tukee lapsen oppimista ja siten tasa-arvoa sekä poistaa eriarvoisuutta. (Kosonen, 2021.) Tasa-arvon edistämällä sekä eriarvoisuuden poistamisella on vahva yhteys syrjäytymisen ehkäisyyn. Syrjäytymistä voi aiheuttaa huonot kasvuolosuhteet sekä niiden pitkäaikainen vaikutus lapsen elämässä. (Laine & Neitola, 2002.)

Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamisella tuetaan haastavista oloista tulleita lapsia ja heidän tasa-arvoaan. Tarkoituksena on myös lasten koulutielle lähtemisen lähtökohtien tasaaminen. Kaksivuotinen esiopetuskokeilu otettiin kokeiluun myös siksi, että Suomessa varhaiskasvatuksen aloittamisikä on selkeästi myöhempi kuin muissa Pohjoismaissa. Viisivuotiaiden neuvolassa tehtävissä testeissä selviää, että varhaisella varhaiskasvatuksen aloittamisella on myönteinen vaikutus lasten taidolliselle kehitykselle. (Kosonen, 2021; OECD, 2012.) Lisäksi kaksivuotisen esiopetuskokeilun väliraportissa on saatu tuloksia, että viisivuotiaiden välillä on suuria eroja sosioemotionaalisisissa taidoissa sekä akateemisissa perustaidoissa. (Sarvimäki ym., 2023).

Valtioneuvoston julkaisussa (2021) nostettiin esille myös kaksivuotisen esiopetuksen vaikutukset lasten positiiviseen kasvuun ja oppimiseen. Esimerkiksi vieraskielisten lasten tuen tarpeen selvittämiseen menee yleisesti kauemmin aikaa, kuin äidinkielenään suomea tai ruotsia puhuvien lasten kohdalla. Yksivuotisen esiopetuksen haasteiksi nähtiin se, että lasten tuen tarve kasaantuu hyvin lyhyeen esiopetusvaiheeseen ja täten aikaa jää vähemmän käytettäväksi nuorempien ryhmissä. Tämä tarkoittaa sitä, että perusopetukseen tulevat lapset ovat myös entistä enemmän tuen tarpeessa, koska heidän ollessaan nuorempia, tuki suunnattiin enemmän esiopetukseen sekä nivelvaiheeseen. Kaksivuotista esiopetuksen tarkoituksena on tavoittaa ne lapset, jotka tulevat varhaiskasvatuksen piiriin vasta esiopetusvaiheeseen, joka on pakollinen. (Bernelius & Huilla, 2021.)

Kaksivuotisen esiopetuskokeilun aloitukseen vaikutti myös se, että esiopetuksen toimintatapojen erot osoittavat, että aikaisempien säädösten edellytyksillä lasten yhdenvertaisuudella ei ole mahdollista toteutua. Tämä johtuu siitä, että esiopetuksen vähittäistuntimäärä, -ryhmäkoot sekä -velvoittavuus eivät ole ajan tasalla. Lisäksi on koettu, että varhaiskasvatuksen sekä esiopetuksen kokonaisuuksien järjestämisessä sekä esiopetuksen tilastoinnissa on vajautta. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun lähtökohtana on liian pieni lukuvuoden mittainen tuntimäärä. (Holoppa ym., 2019.) Se on perusopetusasetuksen mukaan vähintään 700 tuntia lukuvuoden aikana. Useat kunnat ja yksityiset tahot järjestävät esiopetusta noin 190 päivää eli noin 780 tuntia vuodessa. Esiopetusta järjestetään koko lukuvuoden aikana noin neljä tuntia päivässä. (Perusopetus asetus, 3§) Loput esikoulussa vietettävästä ajasta kuuluu varhaiskasvatusajan piiriin. Myös osa esiopetuksen järjestäjistä tarjoaa esiopetusta vain minimiajan ja varsinkin silloin lasten yhdenvertaisuudella ei ole mahdollista toteutua. (Holoppa ym., 2019.)

Valtioneuvoston julkaisussa (2021) korostettiin kaksivuotisen esiopetuksen vahvistavan esiopetuksen asemaa yhteiskunnassa. Se nähtiin mielekkäänä kokonaisuutena sekä oppimisen että opetuksen näkökulmasta. Kaksivuotisen esiopetuksen nähtiin tukevan myös lapsen sekä muiden kasvattajien suhdetta. Kasvattajilla olisi mahdollisuus tutustua lapsiin sekä heidän mielenkiinnonkohteisiinsa. Silloin kasvattajilla on mahdollisuus toteuttaa lasten kiinnostusten mukaista pedagogista toimintaa sekä erilaisia työtapoja. Lisäksi kaksivuotisen esiopetuksen kokonaisuudella olisi mahdollisuus vahvistaa entistä enemmän esiopetuksen erityispiirteitä sekä tuoda siihen uusia ominaisuuksia. (Bernelius & Huilla, 2021.)

3.2 Opettajana kaksivuotisessa esiopetuksessa

Esiopetuksen opettajalla on velvollisuus suunnitella, toteuttaa ja arvioida toimintaa kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa. Toiminnan tulee perustua kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman perusteisiin, jossa ohjataan opettajia antamaan kattavaa kasvatusta ja opetusta. (Holappa ym., 2019.) Opetuksen tulee vastata esiopetuksessa olevien tarpeita ja mielenkiinnonkohteita. Esiopetuksen opettajalla tulee huolehtia myös pedagogiikan toteutumisesta. Viisivuotiaiden pedagogiikan tulee näkyä jokaisessa arkisessa tilanteessa, ei pelkästään pedagogisissa toimintahetkissä. (Juutinen, 2021). Kaksivuotisen esiopetuskokeilun suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa pedagogiikka tulee huomioida jatkuvasti. Kaksivuotisessa esiopetuksessa pedagogiikkaa toteutetaan päivittäin sekä luodaan kaksivuotisen esiopetuskokeiluun osallistuville turvallinen oppimisympäristö. (Opetushallitus, 2021.)

Opettaja huolehtii, että toiminta tapahtuu monipuolisessa ja oppivassa ympäristössä. Opettaja käyttää monipuolisia toimintatapoja opetuksen suunnittelussa. (Turun kaupungin kaksivuotinen esiopetussuunnitelma, 2021.) Oppimisen suunnittelun ja toteutuksen onnistumiseksi koko henkilöstön on tiedettävä tavoitteet, joihin tähdätään. Kaksivuotisen esiopetuksen henkilöstön täytyy tehdä yhteistyötä esiopetuksen kanssa, jotta lapselle kaksivuotinen esiopetus olisi mahdollisemman eheä kokonaisuus. Esiopetuksen opettajan suunnittelema toiminta tulee olla suhteutettuna lasten ikä- ja kehitymiseroihin. (Opetushallitus, 2021.)

Oppimisen suunnittelu perustuu lapsien mielenkiinnonkohteisiin ja yleisiin tavoitteisiin, mitä asetetaan esikoululaisille. Tavoitteisiin kuuluvat monipuoliset toimintatavat, oppimisen alueisiin liittyvät toiminnat, pedagoginen dokumentointi sekä oppimisen arviointi. Kaksivuotisessa esiopetuskokeilun toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon myös erilaiset kulttuurit ja lapsiryhmän koko sekä henkilöstön määrä. (Opetushallitus, 2021.)

Toiminnan toteutuksesta vastaa esiopetuksen opettaja. Hänen vastuullansa on antaa lapsille kokemuksia ja näkemyksiä eri taidon ja tiedon aloilta monipuolisia toimintatapoja hyödyntäen. Erityisesti aktiivisuutta edistävät toimintatavat edesauttavat oppimista. Leikki on keskeinen oppimistapa kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa ja se on lapsille ominainen tapa ymmärtää maailmaa. Toiminnan toteutuksessa opettaja näyttää esimerkkiä rikastaen pedagogista

toimintaa. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun toiminnan toteutuksessa käytetään tutkivaa oppimista. Se tapahtuu lapsien mielenkiinnonkohteiden perusteella. Lapsia kannustetaan kysymyksiin, päätelmien tekemiseen, tiedon hankintaan, kokeilemiseen sekä ongelmien ratkaisemiseen toiminnan aikana sekä omaehtoisesti. (Opetushallitus, 2021.)

Kaksivuotisessa esiopetuksessa pitää kiinnittää leikillisiin menetelmätapoihin (Juutinen, 2021), joka näkyy vahvasti myös kaksivuotisen esiopetuksen suunnitelman perusteissa 2021. Arjen tilanteissa, leikin avulla ja toiminnallisilla menetelmin kannustetaan lapsia kehittämään matemaattista ajattelua ja matemaattisia taitoja. Matematiikkaan ja sen osa-alueisiin tutustutaan yhdessä toimien ja havainnollistamisen avulla. (Kaksivuotinen esiopetussuunnitelma, 2021.) Ojala (2020) mainitsee tutkimuksessaan, että matemaattisten taitojen perusta on lapsen ajattelun kehittyminen perustaidoissa, jotka kehittyvät lapsen kehityksen ja opetuksen myötä asteittain jo esikoulussa. Lapsella tulee todennäköisesti vaikeuksia peruskoulun matematiikassa, mikäli hänellä on todettu 5–6-vuotiaana heikot matemaattiset taidot. (Ojala, 2020.)

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu periaatteena on jatkuvuus ja eheys esikouluun sekä aina kouluun asti. Kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa asetetaan enemmän yksilöllisiä tavoitteita opettajan johdolla, ei niinkään yhteisiä tavoitteita lapsien osaamisasteelle. Opettaja suunnittelee toimintaa molemmille ikäluokille lapsien kehitystason mukaisesti. Oppimisen ja toiminnan arviointi on myös olennaista kaksivuotisen esiopetuskokeilussa. (Opetushallitus, 2021.)

Pedagogisella dokumentoinnilla havainnoidaan, tulkitaan ja kootaan dokumentteja, jonka perusteella voidaan arvioida toiminnan ja oppimisen pedagogista toimintaa. Dokumenttien avulla tuodaan esiin lapsien mielenkiinnonkohteet sekä kehittyminen oppimisesta ja ajattelusta. Dokumentoinnin avulla esiopetuksen opettaja pystyy tekemään toiminnan näkyväksi ja motivoimaan esiopetuksessa olevia oppimaan enemmän. (Opetushallitus, 2021.) Dokumentoinnin avulla voidaan tukea pedagogiikkaa, toiminnan suunnittelua sekä arviointia. (Cowan & Flewitt, 2021.)

Kaksivuotisen esiopetuskokeilun arviointi perustuu opetuksen suunnittelun ja toteutuksen kehittämiseen sekä tuetaan jokaisen lapsen hyvinvointia, kasvua ja kehitystä. Arviointi muodostuu dokumenteista, havainnoista, arvioista sekä palautteesta, johon osallistuu myös lapsien huoltajat ja lapset itse. Myös kaksivuotisen esiopetuskokeilun muu tiimi osallistuu arviointiin seuraamalla lapsen kehitystä ja oppimista kaksivuotisen esiopetuskokeilun aikana.

Esiopetuksen opettaja ja muu tiimi antaa päivittäin lapselle kannustavaa palautetta sekä kehittämiskohteita oppimisesta. Esiopetuksen opettajan tehtävänä on myös rohkaista lasta itsearviointiin, joka kehittää myös oppimisen taito. (Opetushallitus, 2021.)

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilukunnissa tulee jatkuvasti tehdä itsearviointia esiopetuksen toimivuudesta. Alusta alkaen tulee arvioida oman toiminnan tavoitteita sekä kehittää toimintaa arvioiden perusteella. Tämä perustuu hyvään johtamiseen ja suunnitteluun koko kokeilun aikana. Kaksivuotisen esiopetuskokeilu kunta vastaa siitä, miten arvioidaan toimintaa ja miten henkilöstö arvioi omaa toimintaansa. Arviointi perustuu esiopetuksen toteutuneeseen laatuun, kokeilun onnistumiseen ja antaa tietoa kaksivuotisen esiopetuksen kehittämiskohteista. (Opetushallitus, 2021.)

3.2.1 Suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisaika

Varhaiskasvatuksen opettajan työhön kuuluu suunnitteluun, arviointiin sekä kehittämiseen liittyviä työtehtäviä. Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissa (2022) kerrotaan, että varhaiskasvatuksen opettajalla on kokonaisvastuu toiminnan suunnittelusta, -arvioinnista sekä kehittämisestä (Opetushallitus, 2021). Suunnittelu, -arviointi ja kehittämisaika eli sak-työaika on lapsiryhmän ulkopuolella tapahtuvaa pedagogista toimintaa. Sen kannattavuutta on perusteltu siten, että varhaiskasvatuksen opettajan työtehtävät ovat lisääntyneet varhaiskasvatuslain velvoitteiden myötä. (Kuntatyöntajat, 2018; Varhaiskasvatuslaki.)

Viikkotyöajasta n. 13 % tulee toteutua lapsiryhmän ulkopuolella. Tämä on noin viisi tuntia viikossa (OAJ, 2021). Kuntatyöntajat (2018) määrittelee, että sak-resurssia voi toteuttaa myös kotona. Sak-resurssiin kuuluu lasten varhaiskasvatussuunnitelmien sekä esiopetussuunnitelmien toteuttaminen sekä valmistelu. OAJ:n (2021) julkaisussa määritellään, että sak-työaikaan kuuluu lasten suunnitelmien arviointi sekä kehittäminen suhteessa toteutettuun varhaiskasvatustoimintaan. Myös opettajan omia sekä työyhteisön pedagogisia valintoja voidaan arvioida ja kehittää sak-työajalla. (OAJ, 2021.) Lisäksi sak-aikaan voidaan liittää myös yhteiset palaverit esimerkiksi muiden varhaiskasvatuksen opettajien kanssa. Palavereja voidaan toteuttaa vain sellaisten henkilöiden kanssa, joille sak-työaika kuuluu työhön. (Kuntatyöntajat, 2018.)

Heikan ym. (2022) tutkimuksesta selviää, että sak-työaika hyödytti opettajia pedagogisen toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Tutkimuksen tuloksissa selviää myös, että sak-työtuntien jakautumien eri opetussuunnitelman alueiden kesken riippuu siitä, miten hyvin sak-työtunnit toteutetaan käytännössä. Tutkimuksessa opettajat priorisoivat eniten pedagogisiin toimintoihin sekä oppimisalueisiin. Kuitenkin jos sak-resursseja käytettiin harvoin tai ei ollenkaan, panostettiin enemmän moniammatilliseen yhteistyöhön kuin opetuskonseptien toteuttamiseen tai lapsiryhmän toimintakulttuurin kehittämiseen. (Heikka ym., 2022.)

3.3 Pätevyys ja henkilöstömäärät kaksivuotisessa esiopetus kokeilussa

Henkilöstön pätevyys kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa on sama kuin yksivuotisessa esiopetuksessa (Opetushallitus, 2023). Kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa opettajana voi toimia luokanopettajan pätevyyden omaava henkilö tai henkilö, joka on suorittanut opettajakoulutuslaitoksessa kandidaatintutkinnon, johon sisältyy pätevyys toimia esiopetuksen opettajana. (Valtioneuvoston asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen muuttamisesta 865/2005, 7§.) Kaksivuotisessa esiopetuksessa on samat henkilöstömäärät kuin yksivuotisessa opetuksessa. Jos kaksivuotista esiopetusta järjestetään koulun tiloissa, saa yhdellä pätevällä aikuisella olla enintään 13 lasta. Ryhmässä tulee olla toinen ammatillisesti pätevä opettaja, jos ryhmässä on enemmän kuin 13 lasta kuitenkin enintään 20 lasta. (Opetushallitus, 2023.)

Kaksivuotisen esiopetuskokeilun henkilömäärät sovelletaan Valtioneuvoston asetuksessa varhaiskasvatuksessa, mikäli toteutus tapahtuu päiväkodin tiloissa (Opetushallitus, 2023). Yksi ammatillisesti pätevä henkilö tulee olla yli 3-vuotiaiden ryhmässä, jos lapset viettävät enemmän kuin viisi tuntia varhaiskasvatuksessa päivässä. Yhtä ammatillisesti pätevää työntekijää kohden saa olla enintään 13 lasta, jos lapset puolestaan viettävät varhaiskasvatuksessa vähemmän kuin viisi tuntia päivässä. (Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 753/2018, 1 §.) Hallitus esittää lakipykälä muutoksen, jolloin varhaiskasvatuksen henkilöstö mitoituksista ei voi poiketa (Valtioneuvosto, 2020).

Manningin ym. (2017) tutkimuksen mukaan korkealla koulutustasolla on positiivinen vaikutus varhaiskasvatushenkilöstön tietoihin, taitoihin sekä asenteisiin. Sillä voi olla vaikutus myös lasten kehitykseen sekä oppimiseen. (Manning ym., 2017.) OECD:n (2006) artikkelista selviää, että koulutusohjelman laadulla, sisällöillä sekä kestolla on vaikutusta siihen, millaista henkilöstön ammattitaito sekä osaaminen muodostuu. Laadukasta opetusta sekä koulutusta saaneet henkilöstön jäsenet pystyvät tarjoamaan laadukasta, muuta henkilöstöä innostavaa sekä lapsen tarpeiden mukaista vuorovaikutusta. (OECD, 2006.)

Soukaisen väitöskirjasta (2015) selviää, että osa tutkittavista opettajista piti tärkeänä koulutustaustan huomioimista päiväkodin arjessa. Osa vastaajista kuitenkin korosti enemmän tehdyn työn merkitystä. Tutkimuksissa ei selvinnyt, että miten eri koulutustaustaisten henkilöiden osaamista olisi voitu hyödyntää esimerkiksi perehdyttämisessä. (Soukainen, 2015.) Lisäksi tutkimuksen mukaan täydennyskoulutuksella on keskeinen rooli kasvatus- ja opetustoiminnan parantavana rakennetekijänä. (Dennis & Horn, 2014.)

Varhaiskasvatuksessa vallitsee vuonna 2023 henkilöstöpula. Tämä henkilöstöpula koskettaa erityisesti kelpoisia varhaiskasvatuksen opettajia. Varhaiskasvatuksen opettajista on pulaa kaikissa Suomen maakunnissa. Erityisen suuri pula on Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa, Kainuussa ja Etelä-Pohjanmaalla. (TEM ammattibarometri, 2020.) Kuntaliitto (2022) ja OAJ (2022) korostavat, että varhaiskasvatuksen opettajien koulutuspaikkoja lisäämällä henkilöstövajetta saataisiin helpotettua.

Sarvimäen ym. (2023) tekemästä kaksivuotisen esiopetuskokeilun väliraportista selviää, että noin 10 prosenttia kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa työskentelevistä opettajista tai erityisopettajista olivat koulutuksensa puolesta epäpäteviä toiminaan tehtävässään. Lisäksi väliraportissa kerrotaan, että kokeiluryhmiin on siirretty muista ryhmistä päteviä opettajia. (Sarvimäki ym., 2023). Tätä on perusteltu sillä, että esiopetuksessa on asetettu henkilöstölle tiukemmat pätevyysvaatimukset kuin varhaiskasvatuksessa. (ks. Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 986/1998).

4 Opetussuunnitelma

Opetussuunnitelma on saanut alkunsa maalaiskoulusta vuonna 1925 (Vitikka, 2009). Opetussuunnitelma nostaa esiin yksilön merkityksen ja kokemuksen. Se määrittää ohjaamaan toiminnan yhteisiä sääntöjä ja tavoitteita, mikä korostaa lapsen oppimista ja kehitystä. (Poikonen, 2003). Siinä määriteltiin yhteisiä perusteita, jotka olivat opetuksen tarkoitus ja edellytys sekä opetuksen yhteydet käytännön elämään. Kuitenkin lähtökohtaisesti maalaiskoulun opetussuunnitelmaa pidettiin oppiainejakoisena ja avoimena. Opettajilla oli mahdollisuus valita opetussuunnitelman esimerkkien avulla opetuksen toimintatavat. Opetussuunnitelma sai uusia vaikutteita 1952, joka perustui kansakouluun. Siinä nähtiin, että ainejakoista opetussuunnitelmaa ei aina pystytä toteuttamaan lasta kiinnostavalla tavalla tai elämänläheisesti. Kansakoulun opetussuunnitelmaan pyrittiin lisäämään integraatio. Tämä tarkoitti sitä, että aineet muodostavat opiskeltavasta aiheesta rungon, johon yhdistellään mm. musiikkia, taidetta ja kieltä. Kansakoulun opetussuunnitelma toimi enemmän opettajan työvälineenä. (Vitikka, 2009.)

Opetuksen tavoitteet nostettiin keskiöön 1970-luvun opetussuunnitelmassa. Oppiaineita alettiin eheyttää toisiinsa oppiaineisiin ja niitä alettiin opiskelemaan tiiviimmin toisten oppiaineiden kanssa. Kuitenkin 1970-luvun opetussuunnitelmassa opetus perustui oppikirja painotteiseen opetukseen, vaikka pedagogiikka piti tuoda näkyväksi opetukseen. (Vitikka, 2009.) Opetussuunnitelmaa alettiin kehittää ensimmäisen kerran 1999 johtajavaihdoksen vuoksi. Opetussuunnitelma ei enää vastannut tavoitteita tai nykyistä tilannetta. Työyhteisön yhteiset näkemykset vaikuttivat toiminnan toimivuuteen sekä niitä pystyttiin muokkaamaan paremmin tavoitteiden suuntaiseksi. Opetussuunnitelman uudistuksen myötä tarvitaan uuden oppimista henkilökunnalta ja johdolta. (Poikonen, 2003.) Viimeistään 2016 on pitänyt ottaa käyttöön esiopetussuunnitelma. Kaksivuotisen esiopetussuunnitelma on johdettu esiopetussuunnitelman perusteista 2014. (Holappa ym., 2019.)

4.1 Varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman muutoksia

Kaikki tavoitteet varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissa tulee ohjata ja tukea lapsen oppimista ja kehitystä. Opetussuunnitelma tuli velvoittavaksi 2000 –luvulla ja eheytyvää opetussuunnitelmaa tuli näkyväksi. (Kinos ym. 2021.) Eheyttävällä opetussuunnitelmalla tarkoitetaan opetuksen sisältöä, joka on taito- ja tietorakenteen kytkemistä monipuolisesti yli oppiainerajojen. Eheyttävässä opetuksessa opetus sekä oppiaines tulisi järjestää pedagogisesti järkeviksi kokonaisuuksiksi. Siten voidaan auttaa lapsia ymmärtämään suuria ainekokonaisuuksia ja irrottaudutaan tiukasta oppiainejakoisuudesta. (Hellström, 2008.)

Opetussuunnitelmaprosessi on monitahoinen. Laadintavaiheessa jokainen sitoutuu prosessiin eri tavoilla. Opetussuunnitelman laadinnassa on ydinryhmä, josta muodostetaan työpareja. Lisäksi mukana on osittain kiinnostuneita, jotka osallistuvat mahdollisuuksien mukaan opetussuunnitelman laadintaan. (Poikonen, 2003.) Opetussuunnitelman laadinnan lähtökohtana on sisältö ja pedagogiikka, joiden tulee näkyä koko opetussuunnitelmassa. (Vitikka, 2009.)

Opetushallitus antoi valtakunnallisen määräyksen, jossa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 mukaisesti toteutetaan varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatusta on myös esiopetus, vaikka perusopetuslaki säätelee sitä. Varhaiskasvatus liittyi myös osaksi koulutusjärjestelmää varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 voimaantulon myötä. (Kinos ym. 2021.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 sanotaan, että kaikkien toimintatapojen tulee tukea lapsen oppimista ja kehitystä varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus, 2016.)

Työ- ja toimintatapojen vieminen käytäntöön on merkityksellistä. Oppimisen toimintatavat tulevat olla monipuolisia ja sellaisia, jotka motivoivat lapsia sekä ovat toiminnallisia. (Kinos ym. 2021.) Tämän takia on tärkeää, että opettaja ohjaa lapsia itsenäisesti ja ryhmässä kokeilemaan erilaisia työtapoja (Opetushallitus, 2014.) Opettajat opettavat omalla tyylillään, huomioiden materiaalien saatavuuden ja opetussuunnitelman tavoitteet. Opetukseen vaikuttaa yleensä opettajan uskomukset, tieto ja taito opetettavasta asiasta sekä suhtautuminen opettamiseen. (Davis ym., 2016.)

Varhaiskasvatukseen asetetut tavoitteet ja tehtävät ohjaavat varhaiskasvatuksen toimintaa. Pedagogisena tehtävänä on edistää lapsen vaikuttamisen ja osallistumisen taitoja. (Kinos ym. 2021.) Toiminnan suunnittelussa tulee huomioida myös lapsen ikä, kehitystaso ja kiinnostuksen kohteet. Toiminnan tulee olla myös lapsien luovuutta herättävää sekä osallistavaa. (Opetushallitus, 2018.) Tärkeimpiä toimintatapoja varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa ovat leikkiminen, kokeileminen, tutkiminen, liikkuminen, taiteellinen ilmaiseminen, ajattelun oppiminen, vuorovaikutus ja pari- ja pienryhmätyöskentely (Kinos ym., 2021), myös esiopetussuunnitelman perusteissa (2014) ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) mainitaan samoja asioita.

4.2 Opettajan haasteita opetussuunnitelmasta

Salmisen (2018) väitöskirjassa opettajat ovat toivoneet selkeää ohjausta opetussuunnitelman toteuttamiseksi. Tämä tarkoittaa, että opettajille pitäisi avata periaatteita, kytkentöjä sekä teoreettista viitekehystä käytännön tasolla. Opettajan pedagoginen ajattelu lisääntyi, kun opetussuunnitelman teoreettinen viitekehys avattiin. Opettajat käyttävät monipuolisesti opetuksessaan opettajanoppaita ja materiaaleja. Näiden tulisi perustua opetussuunnitelmaan, sillä opettajilla ei ole aina aikaa perehtyä opetussuunnitelman viitekehyksiin. Opettajien mielestä oppaat tai muut materiaalit eivät aina ole sidoksissa opetussuunnitelmaan, joten tämä vaikeuttaa opettajan työtä. (Salminen, 2018.)

Varhaiskasvatuksen opettaja tai sosionomi -koulutuksen saaneella opettajalla on suuri merkitys opetussuunnitelman perusteiden ymmärtämisessä sekä käyttöteorian hahmottamisessa. Opettajien korkeakoulutasoisen koulutuksen pohjalta voidaan taata, että opetussuunnitelmat eivät jää vain paperille ja käytäntöjä voidaan muokata lapsille suunnatuksi. (Korkeakoski & Siekkinen, 2010.) Kaksivuotisen esiopetuksen alustavassa selvityksessä (2019) korostetaan, että opettajien kelpoisuudet ovat hyvällä tasolla, mutta sijaiset ovat yleensä enemmän epäpäteviä (Holappa ym., 2019). Esiopetussuunnitelman perusteissa (2014) perusteella opettajat kokivat hankalaksi esiopetustehtävien eriyttämisen lapsen taitotasoa vastaavaksi, joten jokaisella oli samanlaiset tehtävät.

Opettajankoulutuksessa opettajat tarvitsevat opetussuunnitelman käsitteiden avaamista yksiselitteisesti sekä sen integroivaan tulkintaan eli käytännön esimerkkejä siitä, miten eri kokonaisuuksia saadaan yhdisteltyä toisiin kokonaisuuksiin. Käytännön ja teorian niputtamista toisiinsa pitäisi käydä enemmän opettajakoulutuksessa. (Salminen, 2018.) Vuosina 2012–2014 on tutkittu esiopetussuunnitelman perusteiden toimivuutta. Saatujen tuloksien mukaan on huomattu, että linjauksiin oltiin tyytyväisiä ja ne ohjasivat käytännön toimintaan. Puutteiksi nostettiin esiin erityisesti lasten mielenkiinnon kohteiden selvittäminen. Kasvun ja oppimisen tuen vieminen käytäntöön oli haasteellista. (Holappa ym., 2019.)

Sarvimäen ym. (2023) väliraportista selviää, että kaksivuotisessa esiopetuksessa opettajille on tarjottu koulutusta ja kohdennettu henkilökohtaista työaikaasi asiakirjoihin perehtymiseen. Kuitenkin 80 prosenttia opettajista raportoi, ettei heillä ole ollut aikaa asiakirjoihin perehtymiseen. Lisäksi neljännes opettajista vastasi, että heitä ei perehdytetty riittävän hyvin työnantajan puolelta. Kuitenkin kunnan varhaiskasvatuksenjohtaja oli vastannut, että henkilöstöä oli perehdytetty opetussuunnitelmasta. (Sarvimäki ym., 2023.)

5 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksessamme selvitettiin kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajien kokemuksia kaksivuotisesta esiopetuskokeilusta. Tutkimuksessa keskityttiin opetussuunnitelman haasteisiin, tärkeimpiin tavoitteisiin sekä opettajien sak-resursseihin. Tutkimus toteutettiin laadullisena puolistrukturoituna temahaastatteluna. Siihen osallistui yhdeksän varhaiskasvatuksen opettajaa. Kaksivuotinen esiopetuskokeilu valikoitui aiheeksi, koska kokeilua ei ole järjestetty kuin vasta reilun vuoden ajan ja sitä ei ole tutkittu paljoa. Halusimme myös selvittää opettajien kokemuksia opetussuunnitelmasta. Kaksivuotinen esiopetuskokeilu aiheena on erittäin mielenkiintoinen, mikäli tulevaisuudessa sitä Suomessa aletaan järjestämään laajemmin.

Menetelmän valinta ei ollut meille aluksi selvää. Aluksi tarkoituksemme oli käyttää kyselylomaketta haastattelujen pohjana. Päädyimme kuitenkin pelkkään haastatteluun tietosuojasyistä ja koimme, että se sopii paremmin tutkielmaamme. Oletimme myös, että pelkällä haastattelulla voisimme saada paljon monipuolisemmat ja henkilökohtaisemmat vastaukset haastateltavilta. Puolistrukturoituun temahaastatteluun päädyimme, jotta jokaiselta henkilöltä ei tarvitsisi kysyä kaikkia kysymyksiä samassa järjestyksessä ja pystyimme esittämään lisäkysymyksiä haastateltaville aiheesta.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Millaisia haasteita opettajat ovat kokeneet kaksivuotisen esiopetussuunnitelman perusteiden viemisestä käytäntöön?
2. Mitkä asiat opettajat ovat kokeneet tärkeimmiksi tavoitteiksi kaksivuotisen esiopetuksen suunnitelman perusteista?
3. Mihin asioihin eri koulutustaustaiset opettajat käyttävät SAK- resursseja?

Tutkimustehtävänä on selvittää, minkälaisia kokemuksia kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajilla on kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman perusteista.

5.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa kerrotaan tutkimustuloksien etsimisestä. Kertomuksella pystytään kuvaamaan tutkimusprosessin todellista kulkua paremmin kuin esimerkiksi tutkimusselosteen avulla. Laadullisessa tutkimuksessa kirjoittamisella on merkittävä rooli. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimustulosten kirjoittaminen ei keskity pelkästään jälkiselostukseen. Siinä tutkija analysoi tutkimusta jatkuvasti. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan analysoinnin tulee kehittyä teoreettisesta näkökulmasta sekä kirkastaa näkemystään tutkimuksesta jatkuvasti. Tutkijan tulee analysoida havaintoaineistoa monesta eri näkökulmasta. Niitä ovat esimerkiksi temaattinen analysointi sekä käsitteellinen analysointi. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa haetaan eri selitysmalleja sekä kehitellään teoreettisia näkemyksiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2015.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusote on induktiivinen. Sillä tarkoitetaan sitä, että tutkimusote päättyy yksittäisistä havainnoista yleistettäviin merkityksiin. Tutkija lähtee liikkeelle tutkimuksessaan empiirisistä havainnoista. Niitä voivat olla esimerkiksi litteroitu haastattelu, keskustelu, kirjallinen dokumentti tai havainnointiraportti. Näiden empiiristen havainnointitapojen avulla tutkija tulkitsee tarkasti havaintomateriaaleja ja nostaa siitä analyysin sekä vertailevien muistiinpanojen avulla merkittäviä teemoja. Tämän jälkeen tutkijan tulee koodata sekä muotoilla teemat omiksi luokittelukategorioiksi. Näillä kaikilla asioilla on vahva yhteys aineiston tarkkaan tuntemukseen. Tämän jälkeen tutkijan tulee valikoida tutkittavan asian kannalta merkitykselliset pääkategoriat. Seuraavaksi tutkija korostaa pääkategorioita uuden teoreettisesti täsmentyneen havaintoaineiston avulla ja päättyy lopulta tutkimusprosessin aineiston pohjalta luotuihin selitysmalleihin sekä teoreettiseen pohdiskeluun. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2015.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan tulee kirjata koko ajan muistiin aineiston sekä luetun lähdeaineiston herättämiä omia huomioita, ajatuksia, kysymyksiä sekä tuntemuksia. Laadullisessa tutkimuksessa kirjallisuuden tulisi olla tuttua tutkijalle viimeistään siinä vaiheessa, kun hän alkaa laatimaan analysoidusta aineistosta yhtenäistä kokonaisuutta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2015.)

Laadullisen tutkimuksen ohjeistus on joustavampaa kuin esimerkiksi tutkimusselosteen ohjeistus. Laadullisen tutkimuksen sisältöön kuuluvat johdanto, menetelmä, tulokset sekä pohdinta. Johdannossa lukija johdatellaan kiinnostavalla ja tiivistetyllä tavalla aiheen pariin. Alasuutarin (1993) mukaan laadullisen tutkimuksen johdannossa tulee esittää osa empiiristä havainnoista tai yksittäisen tapauksen kuvauksesta. Johdannossa tulee esitellä tutkimuksessa käytetty tutkimusote sekä tutkimusongelma. Siinä tulee myös kertoa, että mihin empiirisillä havainnoilla pyritään. (Alasuutari, 1993.) Menetelmäosuudessa lukijalle tulee esitellä tutkimusprosessin eri vaiheet. Menetelmässä tulee käydä läpi tutkimusongelman hahmottuminen, tutkimuksen eteneminen, tutkimuskohteiden valitseminen sekä käytetyt aineiston analyysi- ja hankintamenetelmät. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2015.)

Laadullisen tutkimuksen tuloksissa sekä pohdinnassa tutkijan tulee saada lukija vakuuttuneeksi tutkimuksen ytimeä. Tärkeää ovat analyysin sekä tulkinnan avulla nousseet erilaiset kategoriat sekä näkemykset. Kuvauksen kohteena tulee olla aineistosta nousseet kysymykset sekä tulkinnat. Niiden pohjalta nousseet teemat sekä niiden havainnollistaminen tarkasti valittujen autenttisten haastatteluotteiden voidaan tuoda luotettavaa tulosta. Analysointia tehdään havaintojen perusteella ja niitä tehdään yleisesti teemoittain tai tapauskohtaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2015.; Alasuutari, 1993.)

Laadukkaissa laadullisissa raporteissa on kokonaisvaltainen aineistonkuvaus tieteelliseen kerrontaan, jossa sovitetaan kirjallisuudesta tehtyjä synteesejä omaan kirjoitettuun tekstiin. Kuvauksessa tulee tulla selkeästi esille se, että mikä on tutkittavien omaa sanankäyttöä ja mikä taas tutkijan omaa tulkitsevaa ja erittelevää osuutta tekstissä. Näille asioille tulee löytää oikea ja selkeä rytmi kirjoitetussa tekstissä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2015.) Alasuutarin (1993) mukaan tutkimuksen kirjoittajan tulee johdatella tutkimuksen lukijaa siihen, mitä suorassa lainauksessa sanotaan. Kuitenkaan hänen ei tule kertoa sen sisältöä. Tekstissä voi käyttää suoria lainauksia, mutta sen jälkeen tulee esittää oman tulkinnan tai kommentin. (Alasuutari, 1993.)

Laadullisessa tutkimuksessa tulosten esittely sekä pohdinta ovat joustavia. Eri teorioiden, tutkimuskirjallisuuden sekä aineiston yhdistävää pohdiskelua voidaan käyttää kaikkien lukujen yhteydessä. Lisäksi vaihtoehtona on se, että tutkimustulokset suhteutetaan kirjallisuuteen käsittelyn loppupuolella. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2015.) Laadullisessa tutkimuksessa pääasiallisena aikamuotona on preesens ja persoonana yksikön ensimmäinen persoona. Tämä

on varsinkin silloin, kun tutkimuksen kirjoittaja kertoo, miten hän teki tutkimuksen. (Alasuutari, 1993.)

5.2 Haastattelu

Haastattelu on yleinen tapa tuottaa tietoa ihmisten kokemuksista ja näkemyksistä (Hyvärinen ym., 2020). Haastattelussa ollaan vuorovaikutuksessa toisen ihmisen kanssa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2012). Haastattelumme perustuu puolistrukturoituun teemahaastatteluun. Sillä tarkoitetaan sitä, että haastattelukysymykset mietitään etukäteen ja jokaiselta haastateltavalta kysytään samanlaiset kysymykset. Haastateltavan vastaaminen on vapaamuotoista. Haastateltavien on mahdollisuus esittää myös lisäkysymyksiä, mikäli haastateltava haluaa tietää lisää kysyttävästä kysymyksestä. Suosio teemahaastattelulle näkyy siinä, että haastateltavalla on vapaus puheelle ja omille kokemuksille. (Kallinen & Kinnunen, 2021.)

Tyypillistä teemahaastattelulle on aihealueiden tiedostaminen, mutta kysymyksien kysymistä ei tarvitse toteuttaa samassa järjestyksessä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2012). Haastateltava on teemahaastattelussa kokenut tietyn tilanteen, jonka perusteella hänen tulkintansa asioista ja niiden merkitykset ovat arvokkaita (Hirsjärvi & Hurme, 2008). Teemahaastattelussa yleisintä on, että haastateltavalle annetaan vapaus puheelle. Teemahaastattelua ei yleisesti tunneta englannin kielessä, jolloin sillä viitataan puolistrukturoituun haastatteluun. (Kallinen & Kinnunen, 2021.)

Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa jokainen haastattelu tilanne on erilainen, sillä kysymyksiä ei aina kysytä täysin samassa järjestyksessä eikä kaikilta tarvitse kysyä täysin samoja kysymyksiäkään (Kallinen & Kinnunen, 2021). Teemahaastattelulle on oleellista, että tutkija valitsee teeman aikaisemman kirjallisuuden perusteella, jonka mukaan luodaan kysymykset tietystä näkökulmasta omaan aiheeseen liittyen. (Kallinen & Kinnunen, 2021.)

Haastatteluun osallistuvallistuvalla pyydetään suostumusta haastatteluun. Haastattelun aiheesta, tavoitteista, ajankohdasta sekä haastattelun luotettavuudesta tulee kertoa haastatteluun osallistuvalla etukäteen. Myös haastattelijan yhteystiedot tulee olla tiedossa haastatteluun osallistuvalla, sillä osallistumisen voi perua halutessaan, milloin vain. (Hyvärinen ym., 2017.)

5.3 Osallistujat ja haastattelun toteuttaminen

Tutkimukseemme osallistui yhdeksän henkilöä, jotka työskentelevät tai ovat työskennelleet varhaiskasvatuksen opettajina kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa. Kaikki osallistujat toimivat tai olivat toimineet varhaiskasvatuksen opettajan tittelillä, vaikka heidän koulutustaustansa saattoi olla muuta kuin kasvatustieteiden kandidaatti tai -maisteri.

Julkaisimme haastattelukutsun Facebookiin varhaiskasvatuksen opettajien ryhmään sekä varhaiskasvatuksen materiaalipankkiin suuren ihmismäärien vuoksi. Lähetimme haastattelukutsut Facebookiin lokakuun 2022 alussa. Kuitenkaan Facebook-ryhmät eivät tuottaneet tulosta haastateltavien saannissa, joten päädyimme ottamaan yhteyttä esiopetuksen kokeilupäiväkoteihin.

Etsimme internetistä listan kaksivuotisen esiopetuskokeilun päiväkodeista. Valitsimme satunnaisotannalla lähes 40 kaksivuotisen esiopetuskokeilun päiväkotia. Lähetimme haastattelukutsut sähköpostitse kaksivuotisen esiopetuskokeilun päiväkotien johtajille. Pyysimme välittämään haastattelukutsun sähköpostilla niille opettajille, jotka työskentelevät tai ovat työskennelleet kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa. Yhdeksän kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajaa halusi osallistua haastatteluun.

Halukkaat osallistujat ottivat meihin yhteyttä sähköpostilla ja lähetimme heille viralliset kutsut haastatteluun, sovimme haastatteluajankohdan sekä informoimme heitä tutkimuksen tietosuojailmoituksesta. Haastatteluun osallistui aluksi yhteensä 10 henkilöä, mutta yksi haastateltavista jättäytyi pois. Haastattelimme kaikki yhdeksän haastateltavaa etäyhteydellä Zoom-palvelimen välityksellä ja haastattelut pidettiin marraskuussa 2022. Haastattelijat sekä haastateltavat pitivät kamerat päällä haastattelun ajan. Zoom-palvelin oli meille entuudestaan tuttu ja Turun Yliopiston hyödyntämä etätyökalu. Yksi haastateltavista olisi toivonut kasvokkaista haastattelua, mutta jouduimme kieltäytymään tästä liiallisen välimatkan ja kiireisin aikataulumme vuoksi. Kaikki haastattelut kestivät yhteensä kolme tuntia ja 28 minuuttia. Haastattelujen keskiarvoinen aika oli 23 minuuttia.

Puolistrukturoitu teemahaastattelu oli mielestämme monipuolisin tietoa keräävä menetelmä, jolla saimme haastateltavan oman äänen kuuluviin. Olimme perehtyneet etukäteen teorian tietoon aiheestamme, jonka perusteella olemme luoneet teemoittain kysymyksiä kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelmasta. Haastattelukysymyksiä oli yhteensä yhdeksän kappaletta. (Liite 1.) Haastateltavilta voitiin kysyä lisäkysymyksiä näiden kysymyksien lisäksi, jotta saimme kattavamman vastauksen.

5.4 Aineiston analyysimenetelmät

Tutkimuksessamme koostui kvalitatiivisesta puolistrukturoidusta teemahaastattelusta. Osallistujat ymmärsivät tutkimuksen tarkoituksen sekä tutkimuksen tietosuojan, josta voi tulla ainoastaan esille haastateltavan koulutustausta ja työkokemusvuodet. Kaikkia haastateltavien vastauksia käytetään luottamuksellisesti ja asiallisesti vain tähän tutkimukseen. Käytimme vastauksien tulkitsemisessa aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tutkimuksen analysointi eteni neljässä vaiheessa. Nämä olivat litterointi eli haastattelujen kirjoittaminen tekstimuotoon, redusointi eli pelkistäminen, klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajarvi, 2019.) Tutkimuksemme kaikki haastatteluvastaukset litteroimme Word-tiedostoon. Tämän jälkeen pelkistimme vastaukset tiettyihin luokkiin Nvivo- ohjelmalla. Vastaukset koodattiin myös Nvivo -ohjelmalla, jossa oli helppo löytää vastauksien yhteyksiä sekä selkeitä tuloksia.

Nvivo-ohjelmalla luokittelimme vastaukset luokituksen mukaan. Ensin opettajat jaoteltiin koulutustaustan perusteella, josta saimme viisi erilaista titteliä opettajille. Toiseksi jaotelimme esiopetuksen opettajat työkokemuksen perusteella. Sieltä saimme kolme erilaista työkokemusjakamaa, jotka olivat 1–2 vuotta, 3–4 vuotta sekä yli 10 vuoden työkokemuksen. Nämä perustiedot olivat tutkimuksemme kannalta oleellisia, sillä jokaisessa tutkimuskysymyksessä vertailtiin näiden avulla vastauksia.

Nvivo -ohjelmalla luokittelimme myös kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelman tärkeimpiä tavoitteita, joita esiopetuksen opettajat olivat vastanneet haastattelussa. Vastaukset luokiteltiin leikkiin, matemaattiseen osaamiseen, kaveri- ja tunnetaitoihin, terveen itsetunnon tukemiseen, lapset nopeammin varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen piiriin, laaja-alaisuuteen, kolmiportaiseen tukeen, lapsilähtöiseen toimintaan sekä hyvään koulupolkuun. Osa vastaajista

oli vastannut useamman tavoitteen olevan tärkein, jolloin kaikki vastaukset otettiin huomioon erillisinä vastauksina. Tutkimuskysymyksemme tärkeimmästä tavoitteesta oli peruste luokitella tämä näin perusteellisesti.

Esiopetuksen opettajien vastaukset kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman haasteet luokiteltiin pienempiin luokkiin. Näitä luokkia olivat resurssit, oppilashuolto, henkilöstön vaihtuvuus, työmäärä, mitkä asiat 5-vuotiaille, tietoteknilliset haasteet sekä lasten käyttäytymishaasteet. Luokittelimme myös ne vastaukset erikseen, mikäli haasteita ei tunnistettu ollenkaan. Haasteiden luokittelun jälkeen teimme vielä yhden ison luokittelun sak-resursseista. Esiopetuksen opettajat käyttivät sak-resursseja leopsien tekemiseen, toiminnan suunnittelemiseen, lapsien henkilökohtaisiin arviointeihin ja yksilöllisen tuen toteuttamiseen. Sak-resurssit liittyivät myös yhteen tutkimuskysymyksistämme, joten tärkeää oli saada siitä tietoa myös luokittelun avulla.

Lisäksi luokittelimme vielä Nvivossa esiopetuksen opettajien kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa mukana olon, tiimin kokoonpanon, kaksivuotisen esiopetuksen toteuttamisesta, vanhempien kokemuksia kaksivuotisesta esiopetuskokeilusta sekä vapaan sanomisen kokeilusta. Näitä emme kuitenkaan käyttäneet tutkielmassamme, sillä ne eivät olleet oleellisia tutkimuskysymyksiemme kannalta.

Nivossa ristiintaulukoimme vastauksia esiopetuksen opettajien koulutustaustasta ja haasteiden ilmenemisestä sekä työkokemusvuosista ja koulutustausta. Kaikki ristiintaulukoinnit eivät onnistuneet Nvixon avulla. Käytimme ristiintaulukoinnissa SPSS Statistics -ohjelmaa. Sillä saimme monipuolisempia tuloksia esikoulun opettajien koulutustaustan ja haasteiden ilmenemisen sekä esikoulun opettajien työkokemusvuosien ja koulutustaustan välisistä yhteyksistä. Ristiintaulukoimme myös koulutustaustan merkityksen sak-resurssien käyttöön eli, millaisia sak-resursseja käyttää tietyllä koulutustaustalla olevat esiopetuksen opettajat. Tuloksista teimme havainnollistavat taulukot, joista vielä luokittelimme ala-, ylä- ja pääluokat. Alaluokkiin tuli pelkistettyjen ilmauksien perusteella oleva luokitus. Yläluokkiin puolestaan määriteltiin, liittyikö tämä meidän tutkimuksessamme lapsiin vai aikuisiin. Pääluokasta käy ilmi, mihin alueeseen koko osio liittyy.

Taulukko 1. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun henkilöstön haasteita kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelmasta.

Esimerkkejä alkuperäisistä ilmauksista	Pelkistetyt ilmaukset	alaluokka	yläluokka	Pääloukka
<p>” hirveesti luvataan asioita opetussuunnitelmassa mutta sitten se käytännön toteutus on ihan eritavalla, et kyl se on käytännössä ihan arkipäivää että niinkun jonot ihan kaikkialle kasvaa”</p> <p>” meillä on ihan hirvee henkilöstöpula”</p> <p>“Mut ainakin se et meil on sopivasti henkilökuntaa”</p>	<p>Henkilöstöpula</p> <p>Liian vähän henkilökuntaa</p> <p>Henkilöstöä riittävästi</p>	Resurssit	Aikuisiin liittyvä	Kaksivuotiseen esiopetuskokeiluun liittyvät haasteet
<p>” oppilashuollon piiriin kuuluu järjettömästi enemmän lapsia, kun ennen tätä kokeilua niin resurssit ovat tosi tiukassa et se et ennen kuin tää kokeilu alko tai alettiin mainostamaan ni lapset pääsevät oppilashuollon piiriin niinkun aikasemmin, mitä normaalisti ja pystytään puuttumaan asioihin aikaisemmin.”</p>	<p>Oppilashuollossa liian vähän työntekijöitä</p>	Oppilashuolto	Lapsiin liittyvä	Kaksivuotiseen esiopetuskokeiluun liittyvät haasteet
<p>” Toki se oppilashuolto saattaa</p>	<p>Liian monta lasta oppilashuollossa aikuisiin nähden</p>			

(Jatkuu)

olla sellanen, et se on ehkä se haastavin puoli täs et yhtäkkii ne 5-vuotiaat hyppää sinne oppilashuollon piiriin siin kokonaisuudessa.”	Ei välineitä eikä tekijöitä	Työntekijöiden vaihtuvuus	Aikuisiin liittyvä	Kaksivuotisen esiopetuskokeilun liittyvät haasteet
” sieltä puolelta ei löydy siihen resursseja eikä edes välineitä et heidän pitäs yhtäkkii toimii 5-vuotiaiden kanssa.”	Ei välineitä eikä tekijöitä	Työntekijöiden vaihtuvuus	Aikuisiin liittyvä	Kaksivuotisen esiopetuskokeilun liittyvät haasteet
” alalta myös lähtee kokoajan ihmisiä ja ei olla saatu sit taas tilalle uusia mutta myös ne jonot on aivan järjettömiä mitä on.”	Työolot Opettajien vaihtuvuus	Työntekijöiden vaihtuvuus	Aikuisiin liittyvä	Kaksivuotisen esiopetuskokeilun liittyvät haasteet
” nyt kuitenkin meil täällä on se tilanne et opettajat vaihtus”	Opettajien vaihtuvuus	Työntekijöiden vaihtuvuus	Aikuisiin liittyvä	Kaksivuotisen esiopetuskokeilun liittyvät haasteet
” ... yhtäkkiä on hirveesti enemmän tehtävää tai näin mut sitä kummasti on vaan kertynyt paljon sellasta mitä ei sit taas ennen sitä esiopetuskokeilua ei oo tarvinnut tehdä. Niin myös se että kaikkia sellaisia arviointeja, joita on kyselyitä ja tälläsii on tosi hankala toteuttaa koska sitä suunniteluaikaa ei sit oo myöskään lisätty.”	Enemmän tehtävää	Työmäärä	Aikuisiin liittyvä	Kaksivuotisen esiopetuskokeilun liittyvät haasteet
” kaikki ne lasten kans tehtävät tehtävät ja semmoset kaikki ni ne on viny tosi paljon aikaa lisää.”	Lasten kanssa tehdyt tehtävät	Työmäärä	Aikuisiin liittyvä	Kaksivuotisen esiopetuskokeilun liittyvät haasteet

(Jatkuu)

” Ekana vuonna varsinkin mietti sitä, että mitä asioita käy ja millä tavalla.”	Oikeat asiat	Opetuksen tavoitteet 5-vuotiaille	Aikuisiin liittyvä	Kaksivuotisen esiopetuskokeilun liittyvät haasteet
” ...alussa tuntui haasteelta, että ei oikein itsekään tiennyt, et kai me nyt tehdään tätä oikeasti oikein”	Oma kokemus			
” Digitaaliset toimintatavat on ollut itelle tämmönen opettelu paikka ja sit se et meil on aika huonosti myös ollut laitteita.”	Digitaalinen opettaminen	Digitaaliset asiat	Aikuisiin liittyvä	Kaksivuotisen esiopetuskokeilun liittyvät haasteet
” Enemmän ne haasteet mitä mä työssäni koen on ne et semmosia lasten käyttäytymisen haasteita”	Oma kokemus	Lasten käyttäytymishaasteet	Lapsiin liittyvä	Kaksivuotisen esiopetuskokeilun liittyvät haasteet
“... en sit taas saanu mitään tukea varsinaisesti johtoportaalta taas tähän vuoteen et, ku sit tulee kaikki kouluun hakemiset ja tälläset vielä tän esiopetuskokeilun lisäksi.”	Päiväkodinjohtajan tuen puute	Päiväkodinjohtajan tuki	Aikuisiin liittyvä	Kaksivuotisen esiopetuskokeilun liittyvät haasteet
” En mitään, ei ole toistuvia.”	Ei haasteita	Ei haasteita	Muu	Kaksivuotisen esiopetuskokeilun liittyvät haasteet
” meil on ollu oikeastaan aika vähän haasteita.”	Ei juurikaan haasteita			

Taulukko 2. Kaksivuotisen esiopetuksen opettajien tärkeimpiä tavoitteita kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelmasta.

Esimerkkejä alkuperäisistä ilmauksista	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
” oppimisen oivallukset ja leikin ilo”	Leikin ilo	Leikki	Lapsiin liittyvä	Kaikki kaksivuotisen esiopetuskokeilun tavoitteet tukevat lapsen oppimista ja kehitystä
” leikin merkityksen vahvempi painotus”	Leikin merkitys			
” Oliko siel sellanen edes, kun leikki”	Leikki			
” saadaan ne lapset sinne esiopetuksen piiriin, saadaan varhaiskasvatuksen piiriin aikasemmin.”	Nopeammin varhaiskasvatuksen tai esiopetukseen			
” ...myös ne ketkä olis muuten varhaiskasvatuksen ulkopuolella tai esim. Ku tää on nyt maksuton ja saatais heidät sit mukaan tähän.”	Varhaiskasvatuksen ulkopuolella esiopetukseen	Lapset mukaan esiopetuksenpiiriin	Lapsiin liittyvä	Kaikki kaksivuotisen esiopetuskokeilun tavoitteet tukevat lapsen oppimista ja kehitystä
”musta on ihanaa et ku on tää kaksivuotiseskari ni moni sellanenkin lapsi, joka välttämättä ei vielä tulisi päiväkotiin 5- vuotiaana ja välttämättä ei saa kotona hirveästi sellasii virikkeitä tai ei pääse harjoittelemaan, vaikka niitä kaveritaitoja ni kaksivuotisen eskarin kannustamana hän tulee jo eskariin”	Oma kokemus			
” matemaattista osaamista on tässä korostettu...”	Matemaattisten taitojen korostaminen		Lapsiin liittyvä	Kaikki kaksivuotisen esiopetuskokeilun tavoitteet tukevat lapsen oppimista ja kehitystä
” ...matemaattisten taitojen puolta...”	matemaattiset taidot	Matemaattiset taidot		
” matemaattisluonnontieteellinen enä ihmisenä mä itse tykkään tietenkä niistä puolista”	Oma kokemus			

(Jatkuu)

” lapsen terveen itsetunnon tukeminen.”	Terveen itsetunnon tukeminen	Itsetunnon tukeminen	Lapsiin liittyvä	Kaikki kaksivuotisen esiopetuskokeilun tavoitteet tukevat lapsen oppimista ja kehitystä
” itseluottamust ja itsetunnon kohotust.”	Itsetunto ja -luottamus			
” Sitten sellasten ryhmässä toimisen taitojen, kaveritaitojen, tunnetaitojen vahvistaminen on semmonen ykkösjuttu niinko varsinkin siinä ekana eskarivuotena”	Tunne- ja kaveritaidot	Kaveritaidot	Lapsiin liittyvä	Kaikki kaksivuotisen esiopetuskokeilun tavoitteet tukevat lapsen oppimista ja kehitystä
” mielest siel esikoulus on tärkein se et niinku kaveritaitoi”	Kaveritaidot			
” henki siin laaja-alaisuudella on se tärkein”	Henki laaja-alaisuudessa	Laaja-alaisuus	Lapsiin liittyvä	Kaikki kaksivuotisen esiopetuskokeilun tavoitteet tukevat lapsen oppimista ja kehitystä
” lapset saa hyvän alun koulutielle”	hyvä koulupolku	Koulupolku	Lapsiin liittyvä	Kaikki kaksivuotisen esiopetuskokeilun tavoitteet tukevat lapsen oppimista ja kehitystä
” valtakunnallisesti sitä kolmiportaista tukea silloin, kun me aloitettiin, kun he oli viisvuotiaita. Mut he sai sen sillon täs kokeilussa, niin se oli mun mielestäni erittäin hyvä”	Kolmiportainen tuki aikaisemmin	Kolmiportainen tuki	Lapsiin liittyvä	Kaikki kaksivuotisen esiopetuskokeilun tavoitteet tukevat lapsen oppimista ja kehitystä
” minusta se et se toiminta on semmosta lapsilähtöistä ja jotenki et mennään tai et meil on aikaa tutustua niihin asioihin, joita lapsia kiinnostaa”	Lapsien kiinnostus toiminnassa	Lapsilähtöisyys	Lapsiin liittyvä	Kaikki kaksivuotisen esiopetuskokeilun tavoitteet tukevat lapsen oppimista ja kehitystä

Taulukko 3. Esiopetuksen opettajien käyttämät sak-resurssit.

Esimerkkejä alkuperäisistä ilmauksista	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
” leopsin kirjoittamiset, kun se leops lomake on ihan erilainen, kun toi mikä toi vanha lomake on”	Leopsin kirjoittaminen	Leopsit	Lapsiin liittyvä	Kirjalliset tehtävät lapsien ja aikuisten näkökulmasta
” kyllä se on ollut varmaan ne asiakirjat...”	Asiakirjat			
” eniten vie semmoset lapsen leopsit, lapsen oppimissuunnitelmat, niitten suunnittelemisen ja kirjaaminen ja muokkaaminen”	Leopsien kirjaaminen ja muokkaaminen			
” kyllä varmasti on ollut sen toiminnan suunnittelemisen sillai et se olis hyvä jatkumo ja sellanen sujuva.”	Jatkumo toiminnan suunnittelemisessa	Toiminnan suunnittelemisen	Aikuisiin liittyvä	Kirjalliset tehtävät lapsien ja aikuisten näkökulmasta
” toiminnan suunnittelun valmistelu”	Valmistelu toimintaan			
” sitä SAK-aikaa tulee käytettyä toiminnan suunniteluun”	Toiminnan suunnittelu			
”tällänen kaksivuotisen esiopetuksen arviointi, joka siis toteutettiin jokaisen lapsen kanssa erikseen.”	Arviointi lasten kanssa	Arvioinnit	Lapsiin liittyvä	Kirjalliset tehtävät lapsien ja aikuisten näkökulmasta
” sit meil oli myös semmonen aika tosi kattava kouluun siirtymiskaavake”	Kouluun siirtymiskaavake			

(Jatkuu)

” yksilöllisen tuen antaminen jokaiselle lapselle ja sen huomioiminen niin se on vaatinut (sak- aikaa).” ” nää meidän kirjain lapset, tehostetun tuen lapset, heihin on panostettu”	Jokaiselle yksilöllistä tukea Tuen tarvitsevat lapset	Yksilöllinen tuki	Lapsiin liittyvä	Kirjalliset tehtävät lapsien ja aikuisten näkökulmasta
--	--	-------------------	------------------	--

---

6 Tulokset

Tuloksemme on avattu kuvailevien taulukoiden ja suorien lainauksien avulla. Tutkimustuloksiin voidaan suhtautua avoimesti ja kehitystyötä ajatellen.

6.1 Opettajien haasteita kaksivuotisen esiopetussuunnitelman perusteiden viemisestä käytäntöön

Ensimmäinen tutkimuskysymys liittyi kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajien haasteisiin opetussuunnitelmasta. Haasteet eivät kohdistuneet mihinkään tiettyyn koulutustaustaan. Opettajat nimesivät haasteiksi resurssit, oppilashuollon, työntekijöiden vaihtuvuuden, työmäärän, opetuksen tavoitteet 5- vuotiaille, digitaaliset taidot sekä lasten käyttäytymishaasteet. Muutama haastateltava ei löytänyt haasteita ollenkaan. Haasteita löytyi aikuisiin sekä lapsiin liittyen.

Taulukko 4. Haasteiden ilmeneminen esiopetuksen opettajien koulutustaustan perusteella kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman perusteista.

Koulutustausta	Haasteiden ilmeneminen	
	Kyllä	Ei
Varhaiskasvatuksen lastenohjaaja	0	1
Varhaiskasvatuksen opettaja + maisteri	2	0
Varhaiskasvatuksen opettaja + erityisopettaja	1	0
Varhaiskasvatuksen opettaja	3	1
Varhaiskasvatuksen sosionomi	1	0

Seitsemän haastateltavista tunnisti haasteita, joita olivat henkilöstön vaihtuvuus, lasten käyttäytymishaasteet, oppilashuolto, resurssit, tietotekniset taidot, työmäärä sekä opettavan sisällön tunnistaminen 5- vuotiaille lapsille. Osallistujista muutama ei tunnistanut haasteita. Haasteiden tunnistamattomuuteen liittyi opettajan pedagogisten opintojen puuttuminen tai työkokemusta oli ehtinyt jo kertyä sen verran, että haasteiden kokeminen tuntui normaalilta arkipäivältä.

Taulukko 5. Haasteiden ilmenemisen lukumäärä työkokemuksen perusteella.

Työkokemus	Ei haasteita	1 haaste	2 haastetta	3 haastetta	4 haastetta
1–2-vuotta	0	1	0	0	1
3–4-vuotta	0	0	0	1	0
yli 10 vuotta	2	2	2	0	0

Taulukosta 5 selviää, kuinka paljon haasteita eri työkokemus vuosien omaavat esiopetuksen opettajat ovat tunnistaneet. Eniten haasteita ilmeni yli 10 vuoden työkokemuksella, mutta myös paljon haasteita koettiin 1–2 vuoden työkokemuksella. Kaksi esiopetuksen opettajaa yli 10 vuoden työkokemuksella ei tunnistanut yhtään haasteita. Yksi esiopetuksen opettaja koki kolme haastetta 3–4 vuoden työkokemuksella.

Resurssit nousivat useaan kertaan esille haastatteluiden aikana. Henkilöstöpulaa ei auttanut kaksivuotinen esiopetuskokeilu, vaan toi enemmän haasteita siihen. Opettajat vastasivat, että henkilöstöä ei ole riittävästi kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa, (ks. TEM ammattibarometri 2020). Resursseja ei olla suunniteltu riittämään kaikille 5- vuotiaille nopealla aikataululla. Yksi opettajista kuitenkin mainitsi, että heillä on sopivasti henkilöstöresursseja.

” hirveesti luvataan asioita opetussuunnitelmassa mutta sitten se käytännön toteutus on ihan eri tavalla, et kyl se on käytännössä ihan arkipäivää että niinkun jonot ihan kaikkialle kasvaa”
(Opettaja1)

” meillä on ihan hirvee henkilöstöpula”
(Opettaja3)

“Mut ainakin se et meil on sopivasti henkilökuntaa”
(Opettaja8)

Heikkojen resurssien myötä myös oppilashuollossa huomattiin vaikeuksia kaksivuotisen esiopetuskokeilun myötä. Oppilashuoltoa mainostettiin paljon kaksivuotisen esiopetuskokeilun rinnalla, mutta toteutusta ei ollut mietitty loppuun asti resurssien kannalta. Oppilashuollossa jokaista lasta ei ehditä tukea uudistuksen myötä, kun kaikki 5- vuotiaat lapset kuuluvat myös oppilashuollonpiiriin. Opettajien vastauksista käy ilmi, että lapsien aikainen oppilashuoltoon pääseminen on hyvä asia, mutta aikuisten resurssien puuttuminen heikentää asiaa.

” oppilashuollon piiriin kuuluu järjettömästi enemmän lapsia, kun ennen tätä kokeilua niin resurssit ovat tosi tiukassa et se et ennen kuin tää kokeilu alko tai alettiin mainostamaan ni lapset pääsevät oppilashuollon piiriin niinkun aikasemmin, mitä normaalisti ja pystytään puuttumaan asioihin aikaisemmin.”
(Opettaja1)

” sieltä puolelta ei löydy siihen resursseja eikä edes välineitä et heidän pitäis yhtäkkiä toimii 5- vuotiaiden kanssa.”
(Opettaja6)

Resurssien puuttumisen myötä opettajien vaihtuvuus kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa luo haasteita. Kaksivuotisessa esiopetuksessa oli tavoitteena jatkuvuus, jossa ryhmä ja opettajat pysyvät samoina, mutta haastatteluissa kävi ilmi kuitenkin opettajien vaihtuvuus ryhmissä. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajat mainitsivat, että alalla ei ole riittävästi pätevää henkilökuntaa ja kaksivuotisessa esiopetuksessa opettajien vaihtuvuutta esiintyy.

” alalta myös lähtee koko ajan ihmisiä ja ei olla saatu sit taas tilalle uusia”
(Opettaja1)

” nyt kuitenkin meil täällä on se tilanne et opettajat vaihtus”
(Opettaja3)

Opettajien vaihtuvuus on ollut myös tekijänä työmäärän kasvamiselle. Kuitenkaan yksinään tämä ei ole ollut selittävä syy työmäärälle, vaan kaikki kirjalliset työt kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa ovat lisänneet työmäärää opettajille. Työmäärä on lisääntynyt kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa erilaisten arviointien ja lapsien kanssa käytävien tehtävien vuoksi. Suunnittelu-aikaa ei ole lisätty kaksivuotiseen esiopetukseen.

” ... yhtäkkiä on hirveesti enemmän tehtävää tai näin mut sitä kummasti on vaan kertynyt paljon sellasta mitä ei sit taas ennen sitä esiopetuskokeilua ei oo tarvinnut tehdä. Niin myös se että kaikkia sellaisia arviointeja, joita on kyselyitä ja tälläsii on tosi hankala toteuttaa koska sitä suunnittelu-aikaa ei sit oo myöskään lisätty.”

(Opettaja1)

” kaikki ne lasten kans tehtävät tehtävät ja semmoset kaikki ni ne on vienyt tosi paljon aikaa lisää.”

(Opettaja3)

Kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajat ovat joutuneet pohtimaan toimintatapoja ja opetettavia asioita kaksivuotiseen esiopetuskokeiluun, jolloin myös työmäärä on lisääntynyt myös sitä kautta. Opettajat olivat epä tietoisia opetuksen sisällöistä ja opetettavista aiheista. Kaksivuotisesta esiopetuksesta ei saatu virallisia ohjeistuksia opetuksen sisällöistä ja toteutuksesta.

” Ekana vuonna varsinkin mieltä sitä, että mitä asioita käy ja millä tavalla.”

(Opettaja2)

” ...alussa tuntui haasteelta, että ei oikein itsekään tiennyt, et kai me nyt tehdään tätä oikeasti oikein”

(Opettaja5)

Kaikkien edellä mainittujen haasteiden lisäksi opettajat kokivat myös haasteita mm. digitaalisissa taidoissa, lasten käyttäytymishaasteiden tukemisessa sekä päiväkodinjohtajan tuen puute. Digitaaliset taidot nimettiin haasteeksi, koska kaikilla ei ollut riittävästi tietoa digitaalisesta osaamisesta. Laitteiden heikko saatavuus kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa koettiin myös heikentävänä asiana. Lasten käyttäytymishaasteet koettiin kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajien mielestä kuormittavana tekijänä. Päiväkodin johtajan tuen puute kaksivuotisen esiopetuskokeilun suunnittelussa sekä toteuttamisessa koettiin haasteena.

*” Digitaaliset toimintatavat on ollut itelle tällainen opettelu paikka ja sitä ei meillä ole vielä
huonosti myöskin ollut laitteita.”*

(Opettaja4)

*” Enemmän ne haasteet mitä mä työssäni koen, on ne ei semmosia lasten käyttäytymisen
haasteita”*

(Opettaja8)

*“... en sitä taas saanu mitään tukea varsinaisesti johtoportaalta taas tähän vuoteen ei ku sitä
tulee kaikki kouluun hakemiset ja tällaiset vielä tän esiopetuskokeilun lisäksi.”*

(Opettaja1)

Kaksivuotisen esiopetuskokeilussa olevien opettajien tuomat haasteet ovat monipuolisesti lapsiin ja aikuisiin liittyviä. Resursseihin saatiin eniten vastauksia haasteista kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajilta. Oppilashuoltoon, työmäärään, työntekijöiden vaihtuvuuteen sekä opetettaviin asioihin kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa saatiin saman verran vastauksia keskenään.

6.2 Opetussuunnitelman tärkeimmät tavoitteet kaksivuotisen esiopetuksen suunnitelman perusteista

Toinen tutkimuskysymys liittyi siihen, mitkä asiat opettajat ovat kokeneet tärkeimmiksi tavoitteiksi kaksivuotisen esiopetuskokeilun suunnitelman perusteissa. Tärkeimmiksi tavoitteiksi koettiin lapsen oppimisen tukemiseen sekä hyvinvointiin liittyvät asiat. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun suunnitelman tärkeimmiksi tavoitteiksi nimettiin leikin erilaiset muodot, kaikkien lasten tavoittaminen varhaiskasvatuksen piiriin, matemaattiset taidot, itsetunnon tukeminen, tunne- ja kaveritaidot, laaja-alaisuus, koulupolun varhainen aloittaminen, kolmiportainen tuki ja lapsilähtöisyys.

Haastateltavien vastaukset leikistä olivat lyhyitä ja ytimekkäitä, jotka korostivat tärkeintä tavoitetta kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman perusteista. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajista kolme vastasi leikin olevan tärkein tavoite. Lisäksi leikin mahdollistamista pidettiin lapsien kannalta tärkeänä asiana. Leikki tuottaa lapsille iloa ja oppimisen oivalluksia haastateltavien mielestä. ks. (Juutinen, 2021.)

” oppimisen oivallukset ja leikin ilo ”
(Opettaja1)

” leikin merkityksen vahvempi painotus ”
(Opettaja6)

Leikkiin voi sisällyttää myös paljon matematiikkaa, jolloin lapset saavat leikin avulla harjoiteltua matemaattisia taitoja. Haastatteluun osallistuvista kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajista kolme vastasi myös matemaattisten taitojen olevan tärkeää kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa. Opettajat perustelivat tärkeimmän tavoitteen valintaa omilla mieltymyksillään ja sillä, että sitä on paljon korostettu kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman perusteissa.

” matemaattista osaamista on tässä korostettu...”
(Opettaja5)

” ...matemaattisten taitojen puolta...”
(Opettaja6)

” matemaattisluonnontieteellisenä ihmisenä mä itse tykkään tietenkkin niistä puolista”
(Opettaja9)

Leikin ja matemaattisten taitojen lisäksi on myös tärkeää saada kaikki 5-vuotiaat lapset aikaisemmin varhaiskasvatuksen piiriin, jonka vuoksi nyt toteutetaan kaksivuotista esiopetuskokeilua. Aikaisemmin varhaiskasvatuksen piiriin tulevat lapset vaalivat myös matemaattisten taitojen harjoittelua ja leikki pedagogisten opettajien johdolla. Yhteensä kolme opettajaa pitivät tätä asiaa tärkeimpänä tavoitteena. Opettajat korostivat kokeilun maksuttomuutta sekä sitä, että lapset pääsevät varhaiskasvatuksessa uusien virikkeiden pariin ja harjoittelemaan kaveritaitoja ennen kuusivuotiaiden esikoulun aloittamista.

” saadaan ne lapset sinne esiopetuksen piiriin, saadaan varhaiskasvatuksen piiriin aikasemmin.”
(Opettaja2)

” ...myös ne ketkä olis muuten varhaiskasvatuksen ulkopuolella tai esim. Ku tää on nyt maksuton ja saatais heidät sit mukaan tähän.”
(Opettaja6)

”musta on ihanaa et, ku on tää kaksivuotiseskari ni moni sellanenkin lapsi, joka välttämättä ei vielä tulisi päiväkotiin 5- vuotiaana ja välttämättä ei saa kotona hirveästi sellasii virikkeitä tai ei pääse harjoittelemaan, vaikka niitä kaveritaitoja ni kaksivuotisen eskarin kannustamana hän tulee jo eskariin”
(Opettaja8)

Mitä aikaisemmin lapset pääsevät varhaiskasvatuksen piiriin, sitä helpommin heille tulee kaverisuhteita. Kavereiden kanssa tunteiden näyttäminen ja kokeminen on sallittua. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajista kolme mainitsi opetussuunnitelman tärkeimmäksi tavoitteeksi terveen itsetunnon tukemisen sekä tunne- ja kaveritaidot. Tärkeänä pidettiin itsetunnon kohottamista sekä itseluottamuksen tukemista. Lisäksi opettajat pitivät tärkeänä kaveri- ja tunnetaitojen tukemista ensimmäisenä esikouluvuotena.

” lapsen terveen itsetunnon tukeminen.”
(Opettaja2)

” itseluottamust ja itsetunnon kohotust.”
(Opettaja3)

” Sitten sellasten ryhmässä toimisen taitojen, kaveritaitojen, tunnetaitojen vahvistaminen on semmonen ykkösjuttu niinko varsinki siinä ekana eskarivuotena”
(Opettaja2)

” mielest siel esikoulus on tärkein se et niinku kaveritaitoi”
(Opettaja3)

Näiden neljän tärkeän tavoitteen lisäksi yksittäiset opettajat korostivat laaja-alaisuuden henkeä ja sen merkitystä tavoitteiden asettamisessa, lapsilähtöisyyttä, kolmiportaista tukea sekä koulupolun varhaista aloittamista. Lapsilähtöisyydessä otettiin huomioon se, että ryhmällä on kaksi vuotta aikaa harjoitella erilaisia arjentaitoja ja kouluun valmistavia asioita. Tärkeänä pidettiin, että lapset pääsevät tuen piiriin ennen kuusivuotiaiden esikoulun aloittamista ja ennen koulupolkua.

*” lapset saa hyvän alun koulutielle ”
(Opettaja4)*

*” valtakunnallisesti sitä kolmiportaista tukea silloin, kun me alotettiin, kun he oli viisivuotiaita. Mut he sai sen silloin täs kokeilussa, niin se oli mun mielestäni erittäin hyvä ”
(Opettaja5)*

*” minusta se et se toiminta on semmosta lapsilähtöistä ja jotenki et mennään tai et meil on aikaa tutustua niihin asioihin, joita lapsia kiinnostaa ”
(Opettaja8)*

*” henki siin laaja-alaisuudella on se tärkein ”
(Opettaja4)*

Haastatteluun osallistuvat kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajat nostivat ehdottomasti tärkeimmiksi tavoitteiksi leikin, matemaattiset taidot sekä 5-vuotiaat aikaisemmin varhaiskasvatuksen piiriin. Näin ollen kaikki tavoitteet liittyvät yleistettynä lasten hyvinvoinnin ja kasvun edistämiseen.

6.3 Sak-resurssien käyttö eri koulutustaustaisilla

Kolmas tutkimuskysymys liittyi siihen, että mihin asioihin eri koulutustaustaiset opettajat käyttävät sak- resursseja. Niitä käytettiin lasten ja aikuisten kirjallisiin tehtäviin kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa. Näitä kirjallisia tehtäviä olivat leopsit, lasten arvioinnit, toiminnan suunnitteleminen ja yksilölliseen tukeen liittyvät kaavakkeet sekä yksilöllisen tuen antaminen.

Taulukko 6. Esiopetuksen opettajien käyttämät sak-resurssit koulutustaustan perusteella.

Koulutustausta	Arviointi	Leops	Toiminnan suunnittelu	Yksilöllinen tuki
Varhaiskasvatuksen opettaja	2	2	1	0
Varhaiskasvatuksen opettaja + maisteri	0	0	2	1
Varhaiskasvatuksen sosionomi	0	1	0	0
Varhaiskasvatuksen opettaja + erityisopettaja	0	1	0	0
Varhaiskasvatuksen lastenohjaaja	0	1	0	0

Taulukosta 6 selviää, että kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajien koulutustaustat sekä eri koulutustaustojen käyttämät tavat sak-resurssiin. Varhaiskasvatuksen opettajat käyttivät eniten sak-resursseja kaikista koulutustaustoista. Varhaiskasvatuksen sosionomi, varhaiskasvatuksen opettaja + erityisopettaja ja varhaiskasvatuksen lastenohjaaja mainitsivat ainoastaan käyttävänsä sak-resursseja leopsien tekemiseen.

Varhaiskasvatuksen opettajat mainitsivat, että lasten arviointeihin, leopseihin ja toiminnan suunnittelun vievän eniten sak-resursseja. Varhaiskasvatuksen maisteri ei puolestaan käyttänyt ollenkaan sitä arviointeihin tai leopsien tekemiseen. Varhaiskasvatuksen maisteri käytti aikaa kuitenkin toiminnan suunnittelemiseen ja yksilöllisen tuen antamiseen. Varhaiskasvatuksen sosionomi ja -erityisopettaja sekä -lastenhoitaja käyttivät sak-resursseja leopsien tekemiseen.

Kaksivuotisen esiopetuskokeilun myötä on lisätty lapsille arvioinnit, joissa seurataan 5-vuotiaiden osaamista ja oppimista. Jopa viisi haastateltavista vastasi, että lasten leopsit ja arvioinnit ovat vieneet eniten sak-resursseja. Kirjallisiin tehtäviin on mennyt enemmän kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa kuin muuten varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa. Lisäksi lasten oppimissuunnitelmien kirjaamista ja muokkaamista painotettiin sak- resurssien käyttämisessä.

*” leopsin kirjoittamiset, kun se leops lomake on ihan erilainen, kun toi mikä toi vanha vasu lomake on”
(Opettaja1)*

*” eniten vie semmoset lapsen leopsit, lapsen oppimissuunnitelmat, niitten suunnitteleminen ja kirjaaminen ja muokkaaminen”
(Opettaja8)*

*”tällänen kaksivuotisen esiopetuksen arviointi, joka siis toteutettiin jokaisen lapsen kanssa erikseen.”
(Opettaja1)*

Vaikka leopsit ja lasten arvioinnit ovat vieneet paljon opettajien sak-resursseja, myös toiminnan suunnitteluun käytetty sitä. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun toiminnan suunnittelusta on pyritty tekemään sujuvaa ja jatkumoon perustuvaa. Toiminnan suunnittelu on opettajista lähtöisin olevaa toimintaa, joka näkyy lasten arjessa.

*” kyllä varmasti on ollut sen toiminnan suunnittelemisen sillai et se olis hyvä jatkumo ja sellanen sujuva.”
(Opettaja2)*

Kirjallisia tehtäviä opettajilla on ollut paljon kaksivuotisen esiopetuskokeilun aikana. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajat ovat käyttäneet sak-resursseja lisäksi koulunsiirtymiskaavakkeiden täyttämiseen. Jokaisen lapsen henkilökohtainen kouluun siirtymiskaavake on myös vaatinut paljon sak-resursseja kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajalta, koska se on vaatinut paljon työstämistä.

” sit meil oli myös semmonen aika tosi kattava kouluun siirtymiskaavake ”
(Opettaja4)

Kaikkien kirjallisten töiden myötä myös lapsiin kohdistuvaa sak- resursseja on tarvittu kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajat mainitsivat yksilöllisen tuen antamisen vievän sak-resursseja. Yksilöllisen tuen suunnittelu, toteuttaminen sekä huomiointi on aiheuttanut sak-resurssien vientiä paljon. Myös kaikki kirjaamiset näiden myötä tuottaa sak-resurssien käyttöä.

*” yksilöllisen tuen antaminen jokaiselle lapselle ja sen huomioiminen niin se on vaatinut (sak-
aika). ”*
(Opettaja2)

” nää meidän kirjain lapset, tehostetun tuen lapset, heihin on panostettu ”
(Opettaja9)

Sak-resursseihin perustuu paljon kirjaamistöihin, joita tulee erityisesti leopseista, lasten arvioinneista, toiminnan suunnittelusta sekä myös yksilöllisen tukeen liittyvistä asioista. Haastatteluun osallistuvista kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajista muutama on vastannut useamman asian, joihin käyttää sak-resursseja. Loput opettajista ovat vastanneet vain yhden asian sak-resurssien käytöstä. Opettajien koulutustaustalla saattaa olla merkitystä sak-resurssien käyttämiin asioihin.

7 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tämä tutkielma on toteutettu yleisiä tutkimuksenteon periaatteita noudattaen. Aineistoa on kerätty, säilytetty sekä käytetty tutkittavien ihmisarvoa kunnioittaen. Kaikkien tutkittavien henkilöiden itsemääräämisoikeus on otettu huomioon ja sitä on kunnioitettu. (Kohonen ym., 2019.) Kaikilla tutkimukseen osallistujilla oli mahdollisuus keskeyttää osallistumisensa tutkimuksen missä tahansa vaiheessa. Lisäksi tutkittavilla oli mahdollisuus kysyä tarkentavia kysymyksiä tutkimukseen sekä sen julkaisuun liittyen. Erityisen tärkeää on osallistujien yksityisyydensuojan säilyminen. (Kohonen ym., 2019.) Ennen haastattelukutsujen lähettämistä teimme Turun yliopiston tietosuojailmoituksen. Tietosuojailmoitus tulee tehdä aina niissä tilanteissa, kun henkilöistä kerätään tunnistettavia tietoja. (Kohonen ym., 2019.)

Kaikki osallistujien vastaukset kerrotaan tutkimuksessamme anonymisti eikä heitä ole mahdollista tunnistaa. Osallistujista kerrotaan vain koulutustausta sekä työkokemusvuodet. Tutkimukseen osallistujien yksityisyydestä pidettiin huolta siten, että haastattelut nimettiin ainoastaan numerojärjestyksessä ja tutkimuksessa tullaan haastateltavista käyttämään vain esimerkiksi nimeä opettaja 1. Kanasen (2010) mukaan tärkeää on, että haastateltavilla on suhde tutkittavaan ilmiöön. Hirsjärvi ym. (2010) korostaa, että tutkimuksen luotettavuuden kannalta on olennaista, miten tutkijat tulkitsevat haastateltavien vastauksia. Tällä tarkoitetaan vastaavuutta haastateltavien sekä tutkijoiden tekemien tulkintojen välillä. (Hirsjärvi ym., 2010.)

Kerroimme jokaiselle haastateltaville haastattelun alussa, että olemme tehneet Turun yliopiston tietosuojailmoituksen ja ainoat tiedot mitä haastateltavista tulee ilmi, on koulutustausta ja työkokemusvuodet. Kerroimme haastattelussa myös, että haastateltavilla on aina mahdollisuus olla vastaamatta sekä mahdollisuus tarkentaviin kysymyksiin. Kerroimme myös, että haastattelussa tärkeintä oli haastateltavien omat kokemukset sekä näkemykset. Lisäksi korostimme, ettei vääriä vastauksia kysymyksiin ole. Jokaiselle haastateltavalle kerrottiin ennen haastattelun aloittamista, miksi tutkimusta ollaan tekemässä ja mihin tutkittavat olivat osallistumassa (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Laadullisen tutkimuksen luotettavuus voidaan Puusan ja Juutin (2020) kiteyttää kolmeen käsitteeseen. Nämä käsitteet ovat uskottavuus, eettisyys sekä luotettavuus. Uskottavuudella viitataan siihen, että kuinka suuri osa tutkimuksen lukijoista ja tutkimuksen kohteena olevat

henkilöt kokevat ja hyväksyvät tutkimuksen tulokset oikeiksi. Sillä viitataan myös siihen, että vaikka käsiteltävä aihe sisältäisi vieraita asioita, tulee tutkimus kirjoittaa selkeästi sekä vakuuttavasti. Siten lukija pystyy ymmärtämään, että tutkimuksen asiat ovat oikeasti tapahtuneet. Eettisyydellä viitataan siihen, että tutkija on tutkimuksessaan noudattanut eettisiä periaatteita. Tutkimuksella on näin hyvä tarkoitus ja sen tarkoituksena on tuottaa tutkittaville hyvää aikaa. Tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkija vakuuttaa erilaisin perusteluin lukijalle, että hänellä on kyky käyttää sekä valita perusteltuja sekä oikeanlaisia lähestymistapoja tutkimuksen eteenpäin viemisessä. (Puusa & Juuti, 2020.)

Aaltion ja Puusan (2020) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltaessa tärkeinä käsitteitä ovat validius ja reliaabelius. Ne koskevat tutkimuksen kohteena olevan ilmiön operationaalistamista sekä tutkimuksen saattamista empiirisesti tutkittavaan muotoon. Reliaabeliusarvioon liittyy tutkimuksen mittausmenetelmät. Siinä käsitellään tutkimuksen luotettavuutta ja sitä, että mittaus, mittaja ja satunnaiset tekijät eivät saa vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin. Validiuksessa arvioidaan sitä, että tutkitaanko juuri sitä ilmiötä, jota on tarkoituksenakin tutkia. Validiusarvioon liittyy myös operationaalistettu kohdeilmiön harhaton ja tarkka mittaaminen. (Aaltio & Puusa, 2020.)

Hirsjärvi sekä Hurme (2011) korostavat, että teemahaastatteluun liittyvä tilanne on ainutkertainen, eikä siinä tapauksessa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voida tarkistaa toistamalla tutkimusta. Tutkimuksemme tulokset eivät ole yleistettävissä sillä haastateltavia oli vähän. Kuitenkin tutkimuksemme tulokset ovat varhaiskasvatuksen opettajien aitoja näkemyksiä kaksivuotisesta esiopetuskokeilusta. Haastattelujen litteroinnilla ja niistä kootuilla aineistoilla pyrimme luomaan tutkimukselle uskottavuutta sekä erilaisia perusteluja tulkinnoille.

8 Pohdinta

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia kokemuksia kaksivuotisen esiopetuskokeilun opettajilla on kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman perusteista. Tarkastelun kohteena oli kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman haasteet, tärkeimmät tavoitteet sekä sak-resurssien käyttö opettajien näkökulmasta. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun tutkimista puoltaa esimerkiksi Opetushallituksen (2019) tekemä selvitys kaksivuotisesta esiopetuksesta. Selvityksessä avataan kaksivuotisen esiopetuksen kannattavuutta lasten oppimisen ja kasvun näkökulmasta. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun tutkimista tukee sen uutuusarvo sekä se, että Suomessa varhaiskasvatuksen aloittamisikä on selkeästi myöhempi kuin muissa Pohjoismaissa. (Kosonen, 2021; OECD, 2012.)

8.1 Opetussuunnitelman haasteet

Tutkimustuloksemme osoittivat, että varhaiskasvatuksen opettajat kokivat eniten haasteita liittyen opetussuunnitelman toteuttamisessa, kun taas varhaiskasvatuksen lastenohjaaja ei tunnistanut ollenkaan haasteita opetussuunnitelman toteuttamisessa. Esimerkiksi Manningin ym. (2017) ja OECD (2006) tutkimukset osoittavat, että korkealla koulutuksella sekä koulutuksen laadulla on vaikutusta varhaiskasvatuksen henkilöstön taitoihin ja tietoihin. Lisäksi Onnismaan (2010) tutkimuksen tulokset tukevat edellä olevaa tulosta. Tutkimuksen mukaan pätevien opettajien palkkoja sekä työoloja tulisi parantaa sekä yliopistopaikkoja lisätä, jotta päiväkoteihin saataisiin riittävästi opettajanpätevyyden omaavia henkilöitä. (Onnismaa, 2010.) Koulutuksella on merkitystä laadukkaana varhaiskasvatuksen saavuttamiseksi, mutta samalla tavalla alemman koulutustaustan omaava varhaiskasvatuksen henkilöstö toimii omien tietojen ja taitojen mukaan laadukkaalla tavalla.

Työkokemusvuosilla oli Taulukon 5 mukaan merkitystä haasteiden ilmenemisessä. Opettajilla, joilla oli 1–2-vuoden työkokemus, kokivat eniten haasteita suhteessa muihin työkokemusrhyymiin. Cochran-Smith (2021) ja Salminen (2018) jakavat saman ajatuksen vastavalmistuneiden opettajien haasteista. Cochran-Smith (2021) korosti, että erityisesti vastavalmistuneilla opettajilla on kovat odotukset sekä paineet onnistua opetuksessaan

ensimmäisinä opetusvuosinaan. Lisäksi Salmisen (2018) väitöskirjasta selviää, että opettajille pitäisi avata periaatteita, kytkentöjä sekä teoreettista viitekehystä käytännön tasolla. Opettajan pedagoginen ajattelu lisääntyi, kun opetussuunnitelman teoreettinen viitekehys avattiin. (Salminen, 2018.) Pohdimme, että vastavalmistuneilla voi olla enemmän uutta opeteltavaa, kun he astuvat kentälle opiskeluiden jälkeen ja siksi haasteita voi ilmentyä enemmän.

Enemmistöllä haastateltavistamme oli yli 10 vuoden työkokemus. Heillä haasteet jakautuivat tasaisemmin ja kaksi yli 10 vuoden työkokemuksen omaavaa eivät kokeneet haasteita opetussuunnitelman toteuttamisessa. Pohdimme, että yli 10 vuoden kokemuksen omaavilla on sen verran työkokemusta, että he eivät välttämättä koe haasteita opetussuunnitelman toteuttamisessa.

Tutkimustuloksemme resurssien puutteesta nousi esiin monen haastateltavan toimesta. Henkilöstömääriin pitäisi enemmän kiinnittää huomiota kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa, jolloin esiopettajia olisi riittävästi huolehtimaan pedagogisesta toiminnasta. Lisäksi Korkeakoski & Siekkinen (2010) mainitsee, että korkeakoulutasoisen koulutuksen omaava esiopetuksen opettaja antaa pohjan opetussuunnitelmien viemisen käytäntöön eikä se jää vain paperille. Kaksivuotiseen esiopetuskokeiluun pitäisi panostaa tulevaisuudessa enemmän ja antaa henkilöstölle selkeämpiä ohjeita sen toteutukseen ja arviointiin. Esiopettajille tulisi antaa enemmän aikaa työn toteuttamiseen, jolloin henkilöstön työn tekeminen olisi mielekkäämpää. Kuntaliiton (2022) julkaisussa mainitaan, että henkilöstöpulaa voitaisiin helpottaa lisäämällä koulutuspaikkoja. Pohdimme, että pelkkien koulutuspaikkojen lisäämisellä ei saada varhaiskasvatukseen pätevää henkilöstöä, vaan myös palkat ja työolot vaikuttavat henkilöstön puuttumiseen.

Oppilashuoltoon liittyen saimme saman suuntaisia tuloksia, kuin resurssien puuttumisestakin. Tuloksiemme mukaan kaikki lapset eivät saa riittävästi tukea oppilashuollosta. Lisäksi Holopan ym. (2019) ja Sarvimäen ym. (2023) tulokset tukevat tätä tulosta. Niiden mukaan esimerkiksi erilaisten sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntijoiden, fysioterapeuttien sekä sosiaalityöntekijöiden palveluista on ollut pulaa esiopetuksessa. Holopan ym. (2019) julkaisusta selviää, että oppilashuoltoa pidetään tärkeänä osana esiopetuksen tukipalveluja.

Tämän vuoksi mielestämme on tärkeää seurata sen toteuttamista kaksivuotisen esiopetuskokeilun aikana. Pohdimme, että oppilashuoltoon kuuluu nykyään paljon lapsia kaksivuotisen esiopetuskokeilun myötä, sillä viisivuotiaat kuuluvat nykyään oppilashuollon piiriin. Oppilashuollossa ei olla lisätty henkilöstömääriä eivätkä lapset pääse silloin riittävän nopeasti oppilashuollon asiakkaaksi.

Tutkimustuloksemme perustella työmäärä ja digitaaliset toimintatavat ovat olleet haasteena kaksivuotisen esiopetuskokeilun alusta alkaen. Työmäärä on erityisesti lisääntynyt lasten arviointien ja tehtävien myötä. Kankaan ym. (2022) tutkimus antaa samansuuntaisia tuloksia siitä, että kirjaamistehtävien lisääntyminen on ollut haasteena varhaiskasvatuksessa. Pohdimme, että lasten yksilöllisiin arviointeihin on käytetty paljon ryhmän ulkopuolista aikaa, jolloin pedagoginen johtajuus on jäänyt vähemmälle. Työmäärän laskuun voisi vaikuttaa erilaiset koulutukset tai hyvä suunnittelu lasten arviointeja varten.

Tutkimustuloksemme perusteella esiopetuksen opettajat kokivat haasteeksi, minkälaisia asioita kuuluu opettaa 5- vuotiaille kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa. Kaksivuotisessa esiopetuskokeilun opetussuunnitelman perusteissa 2021 mainitaan, että opettajien tulee huolehtia arkisissa tilanteissa pedagogiikasta ja pedagogisen toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Pohdimme, että esiopettajilla oli haasteita tunnistaa opetettavia asioita, koska opettajilla ei ole riittävästi työkokemusta tai pätevää koulutusta. Kaksivuotinen esiopetuskokeilu aloitettiin nopealla aikataululla, jolloin myöskään varhaiskasvatuksen johtoportaalilla ei välttämättä ollut tietoisuutta opetussuunnitelman sisällöistä.

Lasten käyttäytymishaasteet sekä johtajan tuen puute nousivat esiin haasteina tutkimustuloksissamme. Tulos johtajan tuen puutteesta nousi esille haastatteluista useaan kertaan, mutta lasten käyttäytymishaasteet mainittiin vain kertaalleen. Kaksivuotisen esiopetuksen väliraportista saadut tulokset tukevat meidän tulostamme. Väliraportin mukaan opettajat eivät kokeneet saavansa riittävästi tukea johtoportaalta opetussuunnitelman tulkitsemisessa sekä käytäntöön viemisessä. (Sarvimäki ym., 2023.) Pohdimme, että päiväkodin johtajat eivät itsekään olleet oikein tietoisia kaksivuotisen esiopetuskokeilun toteuttamisesta. Päiväkodin johtajat olisivat voineet antaa tukea esiopettajille kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman perusteiden 2021 tavoitteiden suuntaisesti.

8.2 Opetussuunnitelman tärkeimmät tavoitteet

Tutkimustuloksemme mukaan kolmas osa vastaajista oli sitä mieltä, että ylipäättänsä leikki ja leikin ilo ovat tärkeimpiä tavoitteita kaksivuotisen esiopetuskokeilun suunnitelman perusteissa. Juutinen 2021 toteaa samanlaisia tuloksia leikin merkityksestä kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa. Leikki on vaalittu jo pitkään lapsien keskuudessa (Juutinen, 2021), ja edelleen varhaiskasvatuksen opettajien tulee antaa mahdollisuuksia moniin erilaisiin leikkeihin. Pohdimme, että leikki on opettavaista ja lapsille mielekästä tekemistä, jolloin lapsi oppii parhaiten leikin eri muotojen avulla. Lisäksi Kinon ym. (2021) toteaa, että leikki kuuluu varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen.

Tuloksemme kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman tärkeimmäksi tavoitteeksi nousi matemaattiset taidot. Tuloksemme ei ole linjassa (Kinon ym., 2021) kanssa, sillä he painottivat enemmän lapsen taitojen kokeilemistä, tutkimista, vuorovaikutusta, ajattelun oppimista ja pari- ja pienryhmätyöskentelyä. Pohdimme, että matemaattisia taitoja voi yhdistää erilaisiin toimintahetkiin, siirtymiin, vuorovaikutukseen tai oikeastaan mihin vain toimintaan. Matemaattiset taidot ovat tärkeitä taitoja esikouluikäisille lapsille, jolloin siihen pitäisi enemmän painottaa kaksivuotisen esiopetuskokeilun suunnittelussa, toteutuksessa sekä arvioinnissa.

Ojalan (2020) tutkimuksesta selviää, että matemaattiset taidot ovat perusta lapsen ajattelun kehitykselle, jotka kehittyvät esikoulun aikana. Jos lapsella todetaan heikot matemaattiset taidot 5–6-vuotiaana, silloin todennäköisesti peruskoulussa tulee haasteita matemaattisten taitojen oppimisessa. (Ojala, 2020.) Pohdimme, että moni vastaajista on kokenut matemaattiset taidot tärkeinä opetussuunnitelmassa, sillä matemaattisten taitojen kehittyminen edesauttaa koulussa pärjäämiseen.

Esiopetuksen opettajilla tulee olla välineitä antaa matemaattisia valmiuksia lapsille. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelmassa mainitaan matematiikka useassa kohdassa. Siinä painotetaan erityisesti matematiikkaan tutustumista peruskäsitteisiin havainnollistaen ja yhdessä toimien (Opetushallitus, 2021.) Opetussuunnitelmaan perustaen esiopetuksen opettajat ovat vastanneet matemaattiset taidot tärkeiksi.

Muutama haastatteluumme vastaajista oli sitä mieltä, että viisivuotiaat on hyvä saada aikaisemmin varhaiskasvatukseen tai esiopetuksen piiriin. Kosonen (2021) mainitsee, että kaksivuotisen esiopetuskokeilun myötä saadaan lapset aikaisemmin esiopetuksen piiriin. Aikaisemmin Suomessa varhaiskasvatukseen tai esiopetukseen on tultu muita pohjoismaita myöhemmin (OECD, 2012.) Pohdimme, että kaksivuotisen esiopetuskokeilun myötä kaikille lapsille annetaan mahdollisuus sosiaalisiin suhteisiin ja kaveri- sekä tunnetaitojen harjoitteluun. Tärkeänä asiana koimme, että jokaiselle lapselle annetaan samanlaiset mahdollisuudet koulutielle ja lapsien haasteita voidaan tukea jo varhaisemmassa iässä ennen kouluun siirtymistä.

Berneliuksen ja Huillan (2021) julkaisussa korostetaan sitä, että yksivuotisessa esiopetuksessa haasteena on juuri se, että lasten tuen tarve kasaantuu hyvin lyhyeen esiopetusvaiheeseen. Kosonen (2021) mainitsee, että varhaisella varhaiskasvatuksen aloittamisella on myönteinen vaikutus lapsen taidolliselle kehitykselle. Olemme samaa mieltä siitä, että mitä aikaisemmin saamme lapset esiopetuksen piiriin, sitä nopeammin lapset oppivat taitoja, joita tarvitaan myöhäisemmällä iällä. Lisäksi Niikko (2002) mukaan opettajan didaktiseen tehtävään kuuluu ”me-hengen” luominen. Tällainen mahdollistuu paremmin, kun lapset ovat kaksi vuotta samassa ryhmässä. Koemme kaksivuotisen esiopetuksen hyvänä asiana juuri tästä näkökulmasta.

Tulos itsetunnon tukemisesta sekä kaveri- ja tunnetaidot ovat yhteydessä aikaisempaan esikoulun aloittamiseen eli kaksivuotiseen esiopetuksen osallistumiseen. Husu (2006) mainitsee, että esiopettajien vastuulla on huomioida sosiaalisten taitojen harjoittelu turvallisessa oppimisympäristössä. Pohdimme, että useampi vastaajista on kokenut kaveritaidot tärkeiksi jo esiopetuksessa, sillä se helpottaa koulussa esimerkiksi ryhmätöiden tai paritöiden tekemistä. Lisäksi siihen liittyy syrjäytymisriskin ehkäisy. (Laine & Neitola, 2002.)

Kaveritaitojen ansiosta jokaisella lapsella on helpompi saada ystävyysuhteita koulussa sekä auttaa tulevaisuudessa työelämässä. Tutkimuksemme on linjassa Opetus- ja kulttuuriministeriön (2021) tekemän selvityksen kanssa, jossa tuodaan esille kaksivuotisen esiopetuskokeilun vaikutuksia lapsien itsetunnon tukemiseen, sosiaalisiin taitoihin ja lasten oppimiseen ja kehitykseen. Näitä arvioidaan ja kehitetään kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021.) Uusien kaverisuhteiden luominen antaa perustan

oppimiselle, leikkeihin sekä tulevalle koulutielle.

8.3 Sak-resurssien toteuttaminen

Tutkimustuloksemme perusteella sak-resursseja käytettiin eniten kirjallisiin tehtäviin, jotka koskivat sekä esiopettajia että lapsia. Tuloksistamme käy ilmi, että kirjallisia tehtäviä olivat erilaiset lasten arvioinnit, leopsit sekä kouluun siirtymiskaavakkeet. Hiekan ym. (2022) tutkimuksesta käy ilmi, että opettajat käyttävät sak-resursseja pedagogisten toimintojen suunnitteluun. Opettajien kuuluu käyttää suunnittelu-, arviointi-, ja kehittämissaikaa pedagogisiin toimintoihin. Laadukasta varhaiskasvatusta ei voida taata, ellei opettajat tee suunnittelu ja arviointityötä toiminnan toteuttamisen lisäksi. Yllättävää oli, että tuloksistamme ei käy ilmi, että sak-resurssien käyttäminen olisi hyödyttänyt opettajia pedagogisen toiminnan saavuttamiseksi. Kuitenkin Hiekan ym. (2022) tutkimus kertoo, että ne hyödyttivät opettajia pedagogisen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Suurin osa varhaiskasvatuksen opettajista vastasi tutkimuksessamme, että käyttää eniten sak-resursseja lasten arviointeihin ja leopseihin. OAJ:n (2019) julkaisussa määritellään opettajien sak-resursseihin kuuluvan lasten arvioinnit ja niiden kehittäminen. Pohdimme, että esiopettajien sak-resurssit ovat välttämättömiä lasten oppimisen ja kehityksen tukemisessa. Esiopetuksen opettajat käyttävät niitä arviointeihin ja leopseihin, jotta lapset saavat sellaista tukea kuin tarvitsevat jo ennen kouluun siirtymistä. Kouluun siirtyminen on helpompaa, mitä aikaisemmin lapsen haasteet huomataan. Tutkimustulokseemme voi vaikuttaa opettajien koulutustausta, jolloin opettajien näkemykset sak-resurssien käytöstä eroavat toisistaan.

Tutkimustuloksista selviää, että yksilölliseen tukeen on käytetty sak-resursseja. Korkalaisen (2009) ja Pihlajan ym. (2010) tutkimukset tukevat tätä tulosta siten, että heidän tutkimuksistaan selvisi, että ajanpuutteella oli suuri vaikutus yksilöllisen tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Resurssipuutteisiin liittyi esimerkiksi suuret ryhmäkoot. (Korkalainen, 2009; Pihlaja ym. 2010.) Pohdimme, että opettajien kiireellisyys vaikuttaa yksilöllisen tuen suunnitteluun ja toteutukseen sekä sen arviointiin, jolloin sak-resursseista osa käytetään yksilöllisen tuen arviointiin. Tärkeää on ottaa ryhmän toinen opettaja mukaan keskusteluun yksilöllisestä tuesta tai mahdollisesti varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Kuntatyönantajat (2018) mainitsevat, että sak-resursseja voidaan käyttää opettajien kanssa

yhdessä, mutta vain niiden kanssa, joille sak-resurssit kuuluvat eli esiopettajille. Pohdimme, että tämä antaa laajemman mahdollisuuden etsiä jokaiselle lapselle oikean avun tai tukikeinon.

8.4 Jatkotutkimusaiheita

Jatkotutkimusaiheena olisi hyvä tutkia eri koulutustaustaisten kokemuksia kaksivuotisesta esiopetuskokeilusta. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun henkilöstöllä saattaisi olla merkityksellisiä näkemyksiä kaksivuotisen esiopetuksen kannattavuudesta ja sen vaikutuksesta lasten kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun suosio yllätti positiivisesti kokeilussa mukana olleet esiopetuksen opettajat, joten olisi mielenkiintoista tutkia koko henkilöstön näkökulmasta kaksivuotisen esiopetuksen kannattavuutta. Toisena jatkotutkimusaiheena voisi selvittää, miten lasten osallistuminen kaksivuotiseen esiopetuskokeiluun on vaikuttanut lasten erilaisiin taitoihinsa ensimmäisellä luokalla. Tutkimus voitaisiin toteuttaa haastattelemalla alkuopetuksen opettajia.

Tutkielmamme aihe on merkityksellinen, koska kaksivuotista esiopetuskokeilua ei ole ennen järjestetty ja opetussuunnitelma on ollut syksystä 2021 käytössä. Tutkielmastamme tulee esille opettajien haasteita opetussuunnitelmasta sekä opetussuunnitelmantärkeimpiä tavoitteita. Tutkimuksen avulla kaksivuotista opetussuunnitelmaa on helpompi muokata tulevaisuudessa lapsien kehitystä, kasvua ja oppimista tukevaksi. Kaksivuotisella esiopetuskokeilulla luodaan lapselle jatkumoa oppimiselle ja koulupolulle.

9 Lähteet

Aaltio, I., & Puusa, A. (2020). Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus.

Alasuutari, P. (1993). *Laadullinen tutkimus*. Vastapaino.

Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 986/1998. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980986#L3P7>

Bernelius, V., & Huilla, H. (2021). Koulutuksellinen tasa-arvo, alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen ja myönteisen erityiskohtelun mahdollisuudet. Valtioneuvosto.

Cochran-Smith, M. (2021). Rethinking teacher education: The trouble with accountability. *Oxford Review of Education*, 47(1), 8-24. V.

Cowan, K. & Flewitt, R. (2021). Moving from paper-based to digital documentation in Early Childhood Education: democratic potentials and challenges. *International Journal of Early Years Education*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/09669760.2021.2013171>

Davis, E., Janssen, F. & Van Driel, J. (2016). Teachers and science curriculum materials: where we are and where we need to go. *Studies in Science Education*, 52(2), 127–160, Haettu 3.11.2022. DOI: 10.1080/03057267.2016.1161701

Dennis, & Horn, E. (2014). The effects of professional development on preschool teachers' instructional behaviours during storybook reading. *Early Child Development and Care*, 184(8), 1160–1177. <https://doi.org/10.1080/03004430.2013.853055>

Fonsén, E. (2014). *Pedagoginen johtajuus varhaiskasvatuksessa*. Tampereen yliopisto.

Heikka, J., Hirvonen, R., Kahila, S., Pitkäniemi, H., Yada, T., & Hujala, E. (2022). Links between teachers' planning, assessment and development time and implementation of curriculum in early childhood education. *Early Years*, 1–16.

- Hellström, M. (2008). Sata sanaa opetuksesta: keskeisten käsitteiden käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, & Hurme, H. (2008). Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2011). Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2015). Tutki ja kirjoita. 15.-16-painos. Helsinki. Tammi.
- Holappa, A. S., Costiander, K., Haanpää, S., Kola-Torvinen, P., & Packalen, P. (2019). Kaksivuotinen esiopetus. Alustava selvitys.
- Husu, J. (2006). Teacher ethics and the educative importance of school values. Diversity—a challenge for educators. *Finnish Educational Research Association*, 85-107.
- Hyvärinen, M., Nikander, P., Ruusuvuori, J., & Aho, A. L. (2017). Tutkimushaastattelun käsikirja. Vastapaino.
- Hyvärinen, M., Suoninen, E & Vuori, J (2020) Haastattelut. Teoksessa Vuori, J. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampereen Yliopisto: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.
- Hämäläinen, K. (1986). Koulun johtaja ja koulun kehittäminen. Jyväskylä: Suomen kaupunkiliitto.
- Juusenaho, R. (2008). Pedagoginen johtajuus. Teoksessa Hujala, E., Fonsén, E., & Heikka, J. *Varhaiskasvatuksen johtajuuden ytimessä—tutkimuksen ja käytännön puheenvuoroja. Kasvatus- ja opetusalan johtajuusprojekti, osa III*. Opettajankoulutuslaitos, varhaiskasvatuksen yksikkö. Tampere: Tampereen yliopisto.

Juutinen, J., Siippainen, A., Marjanen, J., Sarkkinen, T., Lundkvist, M., Mykkänen, A., Raitala, M., Rissanen, M-J., & Ruokonen, I. (2021). Pedagogisia jatkumoa ja ilmaisun iloa! Viisivuotiaiden pedagogiikka ja taito- ja taidekasvatuksen nykytila varhaiskasvatuksessa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 9:2021

Kallinen, T & Kinnunen, T. (2021). Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Teoksessa Vuori, J. (2021). *Tutkimusmenetelmien verkkokäsikirja*. Tietoarkisto. Tampereen Yliopisto.

Kananen, J. (2010). Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Tampereen yliopistopaino Oy. Juvenes Print.

Kangas, J., Ukkonen-Mikkola, T., Sirvio, K., Hjelt, H. & Fonsén, E. (2022). Kun aika ja resurssit eivät riitä tekemään työtä niin hyvin kuin osaisi ja haluaisi sitä tehdä. *Kasvatus & Aika*, 16(2). <https://doi.org/10.33350/ka.109089>

Karila, K. (2001). Päiväkodin johtajan muuttuva työ. *Lastentarhalehti* 64(4), 30-35.

Karila, K. & Kupila, P. (2010). Varhaiskasvatuksen työidentiteetin muotoutuminen eri ammattilaissukupolvien ja ammattiryhmien kohtaamisissa. Työsuojelurahaston hanke. Loppuraportti. Tampereen yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Varhaiskasvatuksen yksikkö.

Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. (2017). Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030: Suuntaviivat varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen. Opetus- ja kulttuuriministerin julkaisuja 2017:30. Helsinki. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Kinos, J., Rosqvist, L., Alho-kivi, H. & Korhonen, R. (2021). Suomalaisen varhaiskasvatuksen työ- ja toimintatavat opetussuunnitelmissa. *Kasvatus & Aika*, 15(2), 22–42. <https://doi.org/10.33350/ka.99664>

Korkeakoski, E. & Siekkinen, T. (2010). Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmajärjestelmän toimivuus: puheenvuoroja sekä arviointi- ja tutkimustuloksia. Koulutuksen arviointineuvosto: julkaisuja 53.

Korkalainen, P. (2009). Riittämättömyyden tunteesta osaamisen oivallukseen: ammatillisen asiantuntijuuden kehittäminen varhaiserityiskasvatuksen toimintaympäristössä. Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä.

Kosonen, T. (2021). Huomioita varhaiskasvatukseen ja koulutukseen liittyvistä taloustieteellisistä tutkimustuloksista.

Kuntatyönantajat (2018). Lastentarhanopettajan työaikaa koskevaan erityismääräykseen muutoksia 1.5.2018 alkaen. Ohje KVTES 20.4.2018. Haettu 16.3.2023. <https://www.kt.fi/sopimukset/ohjeet/kvtes/erityismaarayslastentarhanopettajan-tyoaika>

Kuntaliitto. (2022). Varhaiskasvatuksen henkilöstöpula ratkaistavissa - nyt tarvitaan tekoja. Haettu 16.3.2023. <https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2022/varhaiskasvatuksen-henkilostopula-ratkaistavissa-nyt-tarvitaan-tekoja>

Käppi, P. (1992). Lastenkoulut olivat jo 1970 koulusuunnitelmissa. *Kasvatus* 2, 187.

Laki kaksivuotisesta esiopetuksen kokeilusta 1046/2020. Annettu Helsingissä 17.12.2020.

Laine, K. & Neitola, M. (2002). Lasten syrjäytyminen päiväkodin vertaisryhmästä. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura.

Luukkainen, O. (2004). Opettajuus-Ajassa elämistä vai suunnan näyttämistä? Tampere University Press.

Manka, M.-L., Bordi, L. & Heikkilä-Tammi, K. (2013). Perusasioista pieniin ihmeisiin – kuntajohtamisen kuva. KAKS – Kunnallisan alan kehittämissäätö. Polemia-sarjan julkaisu nro 88. Sastamala: PoleKuntatieto Oy.

Manning, Garvis, S., Flemming, C., & Wong, G. T. (2017). The relationship between teacher qualification and the quality of the early childhood care and learning environment. *Campbell Systematic Review*, (1). <https://doi.org/10.4073/csr.2017.1>

Niikko, A. (2002). Lastentarhanopettajat esiopetuksen toteuttajina. *Kasvatus*, 33(2), 160–174.

Nivala, V. (2002). Pedagoginen johtajuus – näkökulmia koulun ja päiväkodin substanssijohtamiseen. *Kasvatus*, 33(2).

Norrena, J. (2013). Opettaja tulevaisuuden taitojen edistäjänä: " Jos haluat opettaa noita taitoja, sinun on ensin hallittava ne itse". *Jyväskylä studies in computing*, (169).

OAJ. (2018). Opettajana varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. OAJ. Haettu 1.2.2023. <https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/opettajana-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa/>

OAJ. (2022). Varhaiskasvatuksen henkilöstöpula ei ratkea koulutusvaatimuksia väljentämällä. Haettu 16.3.2023. <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2022/oaj-varhaiskasvatuksen-henkilostopula-ei-ratkea-koulutusvaatimuksia-valjentamalla/>

OECD. (2012). *Equity and Quality in Education: Supporting Disadvantaged Students and Schools*. OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264130852-en>

OECD. (2006). *Starting Strong II Early Childhood Education and Care*. OECD Publishing.

Ojala, M. (2020). Perusteita ja haasteita varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja koulun alun kehittämiseksi erityisesti lapsen oppimisen ja kehittymisen näkökulmasta. University of Helsinki. <https://doi.org/10.31885/9789515157782>

Onnismaa, E-V., Tahkokallio, L., Reunamo, J. & Lipponen, L. (2017). Ammatin induktiiovaiheessa olevien lastentarhanopettajan tehtävissä toimivien arvioita työnkuvastaan, osaamisestaan ja työn kuormittavuudesta. *Journal of Early Childhood Education Research*. Volume 6(2). pp. 188–206.

Onnismaa, J. (2010) Opettajien työhyvinvointi: Katsaus opettajien työhyvinvointitutkimuksiin 2004–2009. Opetushallitus.

OAJ. (2021). Varhaiskasvatuksen opettajia koskevat työaikamääräykset. Opetusalan Ammattijärjestö. Haettu 13.1.2023. <https://www.vol.fi/uploads/2019/01/3818c073-varhaiskasvatuksen-opettajia-koskevat-tyoaikamaarykset.pdf>.

Opetushallitus. (2014). Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus: Helsinki.

Opetushallitus. (2021). Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteet 2021. Opetushallitus: Helsinki.

Opetushallitus. (2016). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus: Helsinki.

Opetushallitus. (2018). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus: Helsinki.

Opetushallitus. (2022). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Opetushallitus: Helsinki.

Opetushallitus. (2023). Esiopetuksen järjestäminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Haettu 3.3.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163004/OKM-2v_esiopetuskokeilu_esite_webFX.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Opetushallitus. (2021). Suomalaisten lukutaidon vahvistamiseksi etsitään ratkaisuja kansallisessa yhteistyössä. Opetushallitus: Helsinki.

Opetusministeriö. (2004). Esiopetuksen tila Suomessa. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle esiopetusuudistuksen vaikutuksista ja tavoitteista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021) Kaksivuotinen esiopetuskokeilu 2021–2024. Helsinki.

Patrikainen, R. (1997). Ihmiskäsitys, tiedonkäsitys ja oppimiskäsitys luokanopettajan pedagogisessa ajattelussa. Joensuun yliopisto.

Pakkanen, M. (2008). APO ja opettajuus. *Aikuiskasvatus*, 28(4).

Perusopetusasetus esiopetuksesta 852/1998. Annettu Helsingissä 01.01.1999.

Pietiläinen, V. (2008). Opettajan ammatillisten kompetenssin ytimessä. Ammattikasvatuksen aikakausikirja 3/2008.

Pihlaja, P., Rantanen, M-L. & Sonne, V. (2010). Varhaiserityiskasvatuksen haasteita ja vahvuuksia. Painosalama Oy. Turku

Poikonen, P-L. (2003). "Opetussuunnitelma on sitä elämää": Päiväkoti-kouluyhteisö opetussuunnitelman kehittäjänä. Jyväskylän yliopisto.

Puusa, A., Juuti, P., & Aaltio, I. (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.

Salminen, J. (2018). Opetussuunnitelman ohjaustapa ja opettajan opetussuunnitelma osaaminen: Opettajan toimijuuden osa-alueiden tarkastelu. Turun yliopiston julkaisuja. Turku.

Sarvimäki, M., Alasuutari, M., Harjunen, O., Holvio, A., Izadi, R., Kalland, M., ... & Upadyaya, K. (2023). Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu: Väliraportti.

Soukainen, U. (2015). Johtajan jäljillä – Johtaminen varhaiskasvatuksen hajautetuissa organisaatioissa laadun ja pedagogisen tuen näkökulmasta. *Annales Universitatis Turkuensis C* 400.

Sutinen, P. (2012). Johtajana kehittymisen olemus kunta-alan johtajan kokemana. *Acta Universitatis Tamperensis*.

Takala, M., & Keskinen, S. (2014). Performance dialogs implemented in a Finnish university. *Studies in Higher Education*, 39(7), 1170-1184.

Their, S. (1994). Pedagoginen johtaminen. Tampere: Mermerus.

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Turun kaupunki. (2021). Turun kaupungin kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelma 2021–2024. Turku.

Työ- ja elinkeinoministeriö ammattibarometri. (2020). Haettu 16.3.2023.
<https://www.ammattibarometri.fi/>

Ukkonen-Mikkola, T., & Fonsén, E. (2018). Researching Finnish Early Childhood Teachers' Pedagogical Work Using Layder's Research Map. *Australasian Journal of Early Childhood*, 43(4).4

Valtioneuvoston asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen muuttamisesta 865/2005. Annettu Helsingissä 3.11.2005.

Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 753/2018. Annettu Helsingissä 23.8.2018.

Valtioneuvosto. (2020). Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta HE 249/2020 vp. Valtioneuvosto.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Annettu Helsingissä 13.7.2018.

Viitala, R. (2002). Osaamisen johtaminen esimiestyössä. Vaasan yliopisto.

Virtanen, M. (2013). Opettajan emotionaalinen kompetenssi. Tutkimus luokanopettajien ja luokanopettajaksi opiskelevien tunneälytaidoista ja niiden tärkeydestä. Turun yliopisto.

Vitikka, E. (2009). Opetussuunnitelman mallin jäsenitys: sisältö ja pedagogiikka kokonaisuuden rakentajina. Suomen kasvatustieteellinen seura: Kasvatusalan tutkimuksia 44.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset

Haastattelukysymykset

Kerro itsestäsi, millainen koulutustausta sinulla on? Kuinka kauan olet toiminut alalla? Kuinka kauan olet ollut mukana kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa?

Miten päiväkodissanne on organisoitu kaksivuotinen esiopetuskokeilu? Kuvaile millaisessa tiimissä teet/teit töitä?

Kuvaile sitä vaihetta, kun kaksivuotisen esiopetuskokeilun suunnitelmaa alettiin toteuttamaan.

Mikä kaksivuotisen esiopetuskokeilun suunnitelmanperusteiden tavoitteista on sinulle tärkein ja miksi?

Miten kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa mukana olo on muokannut toimintaasi opettajana?

Millaisia haasteita olet kohdannut kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman toteuttamisessa? Ovatko haasteet olleet toistuvia?

Mitkä asiat kaksivuotisen esiopetuskokeilun suunnitteleman toteuttamisessa ovat vaatineet eniten sinulta SAK- resursseja?

Millaisia kokemuksia lasten vanhemmilla on ollut kaksivuotisen esiopetuskokeilusta? (huolenaiheet, kiitokset)

Mitä muuta haluaisit sanoa lisää esiopetuskokeilusta?